

Biuletyn Informacyjny

TECHNIKA i USC

Nr 3 (68)
III kwartał 2011
cena 20,00 zł
ISSN 1425-2872

**ELEKTRONICZNA
DECYZJA ADMINISTRACYJNA**

**XI KONGRES EVS
W ZIELONEJ GÓRZE**

W NUMERZE

ELEKTRONICZNA DECYZJA ...**SYLWIA KOTECKA**

- 4 PRZECHEWYWANIE I ARCHIWIZACJA
ELEKTRONICZNEJ DECYZJI ADMINISTRACYJNEJ.

XI KONGRES W ZIELONEJ GÓRZE**MAŁGORZATA BRESLER**

- 10 ZA GÓRAMI, ZA LASAMI ...

ARCHIWUM USC**KRYSTYNA GŁADYCH**

- 13 FUNKCJONOWANIE ARCHIWUM
URZĘDU STANU CYWILNEGO.

USTAWA O ZMIANIE IMIENIA I NAZWISKA**ANITA ZYCH**

- 15 UWAGI DO USTAWY O ZMIANIE
IMIENIA I NAZWISKA.

PRAWO PRYWATNE MIĘDZYNARODOWE**KRYSTYNA GŁADYCH**

- 17 PRAWO PRYWATNE MIĘDZYNARODOWE.

NARUSZENIE WŁAŚCIWOŚCI MIEJSCOWEJ**EWA MACIAK, HALINA OKULEWICZ**

- 20 GDY AKT MAŁŻEŃSTWA SPORZĄDZONO
Z NARUSZENIEM WŁAŚCIWOŚCI MIEJSCOWEJ ...

GALERIA USC

- 23 GALERIA USC - GIŻYCKO.

**PRZECHEWYWANIE I ARCHIWIZACJA
ELEKTRONICZNEJ DECYZJI ADMINISTRACYJNEJ**

Oczywistym jest, że do urzędu stanu cywilnego może zostać doręczona elektroniczna decyzja administracyjna wydana przez kierownika innego urzędu stanu cywilnego celem wpisanie tej zmiany do księgi stanu cywilnego. Co więcej, sam kierownik urzędu stanu cywilnego może taką decyzję wydać. Zatem jednym z ważniejszych zagadnień elektronizacji obiegu informacji są właściwe przechowywanie i archiwizacja dokumentów elektronicznych.(...)

str. 4

**UWAGI DO USTAWY O ZMIANIE
IMIENIA I NAZWISKA**

(...) Z art. 8 ust. 2 cytowanej wyżej ustawy wynika, iż drugi z rodziców nie musi wyrażać zgody na zmianę imienia/nazwiska małoletniego dziecka, jeżeli jest m. in. pozbawiony władzy rodzicielskiej. W celu wykazania niniejszego stanu, rodzic wnioskujący w imieniu małoletniego o zmianę jego imienia/nazwiska winien do podania dołączyć wyrok sądowy, z którego będzie wynikało, iż drugi z rodziców jest tej władzy pozbawiony. (...)

str. 15

PRAWO PRYWATNE MIĘDZYNARODOWE

(...) Jeżeli cudzoziemiec pragnący zawrzeć małżeństwo w Polsce okaże kierownikowi kilka paszportów, każdy wystawiony przez władze innego państwa musi się określić, z którym państwem jest najściślej związany i wówczas władze tego państwa mają mu wystawić zaświadczenie o zdolności prawnej do zawarcia związku małżeńskiego. Odpis aktu urodzenia wystawia urząd stanu cywilnego tego państwa, w okręgu którego cudzoziemiec się urodził. (...)

str. 17

**GDY AKT MAŁŻEŃSTWA SPORZĄDZONO
Z NARUSZENIEM WŁAŚCIWOŚCI MIEJSCOWEJ ...**

(...) Zdarza się w praktyce, iż proboszczowie jednych parafii jeżdżą do kościołów położonych na terenie innych parafii celem przyjęcia oświadczeń woli o zawarciu małżeństwa. Jest to przyczyną błędnego wypełnienia zaświadczenia i przedłożenia go w niewłaściwym urzędzie stanu cywilnego.(...)

str. 20

Na 1. str. okładki - Siedziba USC w Giżycku

OGÓLNOPOLSKI BIULETYN INFORMACYJNY DLA URZĘDÓW STANU CYWILNEGO

NR 3 (68), III kwartał 2011 r.

REDAKTOR NACZELNY – Władysław PENAR

REDAKCJA

Natalia PENAR-BIAŁY – e-mail: biuletyn@technikait.com.pl
ZG SUSC

ADRES REDAKCJI

ul. Toszecka 2, 44-102 Gliwice,
tel. 32 338 38 25, faks 32 338 38 71
e-mail: sekretariat@technikait.com.pl

**OPRACOWANIE GRAFICZNE,
SKŁAD I ŁAMANIE** – Andrzej DĘBICKI

DRUK – Epigraf sc., ul. Bernardyńska 19, 44-100 Gliwice

Nakład 1500 egz. Niniejszy numer zamknięto 29.07.2011 r.

WYDAWCA I KOLPORTER

TECHNIKA IT S.A., ul. Toszecka 2, 44-102 Gliwice
tel. 32 338 38 25, faks 32 338 38 71
Sprzedaż i prenumerata - tel. 32 338 38 58

Cena 1 egzemplarza kwartalnika „TECHNIKA i USC” wynosi w 2011 r. 20,00 zł. TECHNIKA IT S.A. prowadzi sprzedaż biuletynu na zasadzie prenumeraty rocznej. Cena rocznej prenumeraty wynosi w 2011 r. 74,00 zł.

Prenumeraty dokonać można
za pośrednictwem portalu www.usc.pl

Prenumerata przyjmowana jest na podstawie wpłaty dokonanej na konto TECHNIKA IT S.A.,
nr konta: 36 1240 1343 1111 0010 2529 5798

Szanowni Państwo

„Oczywistym jest, że do urzędu stanu cywilnego może zostać doręczona elektroniczna decyzja administracyjna(. . .), co więcej, kierownik usc. może takową decyzję wydać” – pisze pani Sylwia Kotecka w kolejnym artykule poświęconym zagadnieniom obsługi elektronicznej decyzji administracyjnej. Zagadnienia te staną się niezmiernie istotne od 1 stycznia 2012 roku w świetle wchodzącej w życie tego dnia nowej ustawy o ewidencji ludności oraz obowiązującego od dnia 18 stycznia 2011 rozporządzenia Prezesa RM w sprawie instrukcji kancelaryjnej. Aktualnie, dokumentacja napływająca do, lub tworzona w usc w związku z rejestracją stanu cywilnego jest wyłącznie w postaci papierowej, a masowa wysyłka dokumentów elektronicznych z usc występuje tylko w związku z elektroniczną sprawozdawczością do GUS. Jednak po wejściu w życie ustawy o ewidencji ludności wysyłanie i przyjmowanie dokumentów elektronicznych przez usc stanie się codzienną praktyką. Chodzi tu w szczególności o elektroniczne wnioski o nadanie noworodkowi numeru PESEL oraz o wysyłanie drogą elektroniczną powiadomień o stwierdzonych niezgodnościach w rejestrze PESEL oraz o przyjmowanie takich powiadomień z innych usc. Dokumenty elektroniczne napływające i tworzone w usc w związku z nowymi obowiązkami zapisanymi w ustawie o ewidencji ludności, powinny być - zgodnie z rozporządzeniem Prezesa RM - ewidencjonowane w systemie teleinformatycznym, tak aby później stanowiły archiwum zakładowe. Kierownicy usc są o wszystkich tych nadchodzących zmianach dobrze poinformowani dzięki uczestniczeniu w licznych szkoleniach i spotkaniach informacyjnych w pierwszej połowie 2011 roku.

Jednak na cztery miesiące przed wejściem w życie ustawy o ewidencji ludności czyli terminem uruchomienia zmodernizowanych aplikacji w urzędach nie wydano ani jednego aktu wykonawczego, który dotyczyłby funkcjonalności „aplikacji alternatywnych” dla usc i ewidencji ludności. Bez aktów wykonawczych do ustawy o ewidencji ludności, nie można w pełni wyspecyfikować wymagań funkcjonalnych zarówno dla aplikacji alternatywnych, jak i ZMOKU. Środowisko testowe przeznaczone do testowania komunikacji z CSI, udostępnione od czerwca 2011 roku producentom aplikacji alternatywnych, jest niestabilne i niekompletne, a poszczególne usługi CSI są dostępne tylko okresowo. Dokumentacja techniczna dla dostawców aplikacji alternatywnych, została wytworzona przed uchwaleniem ustawy o ewidencji ludności i w wielu punktach odwołuje się do przepisów, które stracą moc z dniem 1 stycznia 2012 r. Czasu jest już niewiele, chyba że data wejścia w życie nowej ustawy o ewidencji ludności z dnia 24 września 2010 r. po raz kolejny zostanie przesunięta. . .

Redaktor Naczelny

Penar
Władysław Penar

■ Sylwia Kotecka

PRZECHOWYWANIE I ARCHIWIZACJA ELEKTRONICZNEJ DECYZJI ADMINISTRACYJNEJ

Oczywistym jest, że do urzędu stanu cywilnego może zostać doręczona elektroniczna decyzja administracyjna wydana przez kierownika innego urzędu stanu cywilnego celem wpisania tej zmiany do księgi stanu cywilnego. Co więcej, sam kierownik urzędu stanu cywilnego może takową decyzję wydać¹. Zatem jednym z ważniejszych zagadnień elektronicznej obiegu informacji są właściwe przechowywanie i archiwizacja dokumentów elektronicznych.

Sposób archiwizacji dokumentów elektronicznych, w tym elektronicznej decyzji administracyjnej o zmianie nazwiska, jest przedmiotem zainteresowania polskiego prawodawcy. W ustawie z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach² określono szeroki zakres pojęcia materiałów archiwalnych - w szczególności mogą być nimi dokumenty elektroniczne w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne³ oraz inna dokumentacja, bez względu na sposób jej wytworzenia, mająca znaczenie jako źródło informacji o wartości historycznej o działalności Państwa Polskiego, jego poszczególnych organów i innych państwowych jednostek organizacyjnych. Materiałami

archiwalnymi są więc dokumenty, które od momentu swego powstania posiadały status elektronicznych (*naturalne dokumenty elektroniczne*), jak i takie, które wpłynęły do podmiotu bądź zostały wytworzone przez jego pracowników na papierze, a następnie zeskanowane czy w inny sposób zdigitalizowane (*odwzorowanie cyfrowe*). O postępowaniu z elektroniczną decyzją administracyjną w przypadku, kiedy w podmiocie funkcjonuje papierowy obieg dokumentów, pisaliśmy w poprzednim numerze kwartalnika.

Przechowywania i archiwizacji dokumentów elektronicznych stanowiących materiały archiwalne dotyczą 3 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji wydane na podstawie ustawy o archiwach: z dnia 30 października 2006 r. w sprawie niezbędnych elementów struktury dokumentów elektronicznych⁴, z dnia 30 października 2006 r. w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z dokumentami elektronicznymi⁵ oraz z dnia 2 listopada 2006 r. w sprawie wymagań technicznych formatów zapisu i informatycznych nośników danych, na których utrwalono materiały archiwalne przekazywane do archiwów państwowych⁶.

Sposób postępowania z dokumentami elektronicznymi

Rozporządzenie w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z dokumentami elektronicznymi określa sposób postępowania z dokumentami elektronicznymi powstającymi w organach państwowych i państwowych jednostkach orga-

nizacyjnych, w organach jednostek samorządu terytorialnego i samorządowych jednostkach organizacyjnych oraz napływającymi do nich, zasady ewidencjonowania, przechowywania, klasyfikowania i kwalifikowania dokumentów elektronicznych oraz ich zabezpieczenia przed utratą i nieuprawnionymi zmianami, zasady i tryb brakowania dokumentacji niearchiwalnej oraz zasady i tryb przekazywania materiałów archiwalnych do archiwów państwowych.

Dokumenty elektroniczne świadczące o wykonywaniu działalności wymienionych wyżej podmiotów, powstające w nich lub napływające do nich, jeżeli odzwierciedlają przebieg załatwiania i rozstrzygnięcia spraw, podlegają ewidencjonowaniu w systemie teleinformatycznym. Są to tzw. dokumenty ewidencjonowane, które dzielą się na materiały archiwalne oraz inne dokumenty niestanowiące materiałów archiwalnych. Materiały niearchiwalne mogą podlegać brakowaniu po upływie okresu ich przechowywania. Podmioty, w tym urzędy stanu cywilnego, jeśli przyjmują bądź wydają dokumenty elektroniczne, są obowiązane do prowadzenia wykazu rodzajów dokumentów ewidencjonowanych. Sposób oznaczania kategorii archiwalnej dokumentów ewidencjonowanych ze względu na długość okresu ich przechowywania określa załącznik do rozporządzenia.

Wraz z elektronicznymi dokumentami ewidencjonowanymi (np. elektroniczną decyzją administracyjną) przechowuje się ich metadane, czyli kilkanaście danych opisujących te dokumenty. Metadane, o których będzie mowa także później, zostały uregulowane w rozporządzeniu w sprawie niezbędnych elementów struktury do-

¹ Zob. ustawę z dnia 17 października 2008 r. o zmianie imienia i nazwiska, Dz. U. Nr 220, poz. 1414 z późn. zm.

² Dz. U. z 2006 r., Nr 97, poz. 673; dalej: ustawa o archiwach.

³ Dz. U. z 2005 r., Nr 64, poz. 565 z późn. zm.; dalej: ustawa o informatyzacji. Dokumentem elektronicznym jest stanowiący odrębną całość znaczeniową zbiór danych uporządkowanych w określonej strukturze wewnętrznej i zapisany na informatycznym nośniku danych (art. 3 pkt 2).

⁴ Dz. U. z 2006 r., Nr 206 poz. 1517.

⁵ Dz. U. z 2006 r., Nr 206 poz. 1518.

⁶ Dz. U. z 2006 r., Nr 206 poz. 1519.

kumentów elektronicznych. Zamiast przechowywania metadanych razem z elektroniczną decyzją administracyjną można po prostu wskazać na metadane, jeżeli wskazanie to zapewni stałe przyporządkowanie metadanych aktualnych w dniu wytworzenia decyzji administracyjnej.

Przechowywanie dokumentów ewidencjonowanych do czasu przekazania ich do archiwum państwowego albo brakowania wymaga w szczególności opracowania i aktualizowania szczegółowych procedur przechowywania w czasie nie krótszym niż 10 lat, z uwzględnieniem bieżącego stanu wiedzy i technologii, przeprowadzania corocznych przeglądów próbek dokumentów ewidencjonowanych, określonych w tych procedurach oraz przygotowania i realizacji planów przeniesienia dokumentów ewidencjonowanych na nowe informatyczne nośniki danych, z uwzględnieniem wyników przeprowadzonych przeglądów. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji wziął zatem pod uwagę stosunkowo szybkie zmiany technologii informatycznej oraz zagrożenia, jakie są związane z ich używaniem w działalności podmiotów publicznych, w tym urzędów stanu cywilnego.

Postępowanie z dokumentami ewidencjonowanymi i metadanymi prowadzi się przy użyciu systemu teleinformatycznego, któremu omawiane rozporządzenie postawiło szereg warunków funkcjonalnych, gdyż spełnia on dla dokumentów ewidencjonowanych funkcję archiwum zakładowego lub składnicy akt. Niezwykle istotne jest zatem zdanie sobie sprawy z tego, że problem właściwej archiwizacji dokumentów elektronicznych dotyka urząd stanu cywilnego nie dopiero po prawomocnym zakończeniu sprawy i upływie okresu przechowywania takiego dokumentu w urzędzie, ale już w momencie, kiedy dokument elektroniczny wpłynie do urzędu bądź zostanie przez urząd wytworzony.

System teleinformatyczny, w którym dokumenty elektroniczne są przechowywane, powinien zapewniać integralność treści dokumentów i meta-

danych polegającą na zabezpieczeniu przed wprowadzaniem w nich zmian, z wyjątkiem zmian wprowadzanych w ramach ustalonych i udokumentowanych procedur⁷, zabezpieczając przed wprowadzaniem zmian w dokumentach spraw załatwionych oraz przed usunięciem dokumentów z systemu. Wyjątkiem są udokumentowane czynności dokonywane w ramach ustalonych procedur usuwania dokumentów, dla których upłynął okres przechowywania ustalony w wykazie akt, dokumenty mylnie zapisane, mogące stanowić zagrożenie dla prawidłowego funkcjonowania systemu oraz których usunięcie wymagane jest na podstawie przepisu prawa, prawomocnego orzeczenia sądu lub ostatecznej decyzji organu administracji. Nie sformułowano jednak wymagania, iż system teleinformatyczny zabezpiecza przed dołączeniem dokumentów z datą wsteczną, co powinno wydawać się oczywiste⁸.

Kolejne wymagania dla systemu teleinformatycznego, w którym przechowuje się elektroniczne decyzje administracyjne, są następujące: zapewnienie stałego i skutecznego dostępu do dokumentów oraz ich wyszukiwania, umożliwienie odczytania metadanych dla każdego dokumentu, identyfikacja użytkowników i dokumentowanie dokonywanych przez nich zmian w dokumentach i metadanach, zapewnienie kontroli dostępu poszczególnych użytkowników do dokumentów i metadanych, umożliwienie odczytania bez zniekształceń treści dokumentów wytworzonych przez podmiot (urząd stanu cywilnego), w którym działa system, zachowywanie dokumentów i metadanych w strukturze określonej rozporządzeniem w sprawie niezbęd-

nych elementów struktury dokumentów elektronicznych, łącznie z możliwością prezentacji tej struktury, zapewnienie odtworzenia przebiegu załatwiania i rozstrzygania spraw, wspomaganie czynności związanych z klasyfikowaniem i kwalifikowaniem oraz grupowaniem dokumentów w akta spraw na podstawie wykazu akt. System teleinformatyczny urzędu stanu cywilnego powinien także wspomagać i dokumentować proces brakowania dokumentów stanowiących dokumentację niearchiwalną, w tym wyodrębniać automatycznie dokumenty przeznaczone do brakowania i przygotowywać automatycznie spis dokumentacji niearchiwalnej przeznaczonej do zniszczenia.

Następne wymagania systemu teleinformatycznego dotyczą wspomaganie czynności związanych z przygotowaniem dokumentów stanowiących materiały archiwalne i ich metadanych do przekazania do archiwum państwowego, a zwłaszcza automatycznego wyodrębnienia dokumentów przeznaczonych do przekazania, automatycznego przygotowywania spisu zdawczo-odbiorczego przekazywanych materiałów archiwalnych w postaci dokumentu elektronicznego, eksportowania dokumentów i ich metadanych, oznaczania dokumentów przekazanych do archiwum państwowego w sposób umożliwiający ich odróżnienie od dokumentów nieprzekazanych. System musi także umożliwiać przesyłanie dokumentów do innych systemów teleinformatycznych, w szczególności przez eksport dokumentów i ich metadanych lub wskazań na te metadane oraz danych dokumentujących dokonane zmiany⁹, z zachowaniem powiązań pomiędzy tymi dokumentami i metadanymi oraz zapisywanie wyeksportowanych metadanych w formacie XML.

Zgodnie z treścią rozporządzenia w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z dokumentami elek-

⁷ Zawsze bowiem może zdarzyć się pomyłka w dokumencie elektronicznym. Należy zatem stworzyć procedury umożliwiające usuwanie błędów i dokumentować wszelkie zmiany wprowadzane w dokumentach elektronicznych.

⁸ Zob. S. Kotecka, M. Kutylowski, *Archiwizacja dokumentów elektronicznych*, Prawo Nowych Technologii 2008 nr 2, s. 68.

⁹ Czyli zidentyfikować użytkowników i dokumentować dokonywane przez nich zmiany w dokumentach i metadanach.

tronicznymi, materiały archiwalne są przekazywane do archiwum państwowego wskazanego przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych po upływie 10 lat od ich wytworzenia, jednak w porozumieniu z dyrektorem archiwum państwowego wskazanego przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych podmioty mogą przekazać materiały archiwalne do tego archiwum w innym terminie. Termin 10-letni nie dotyczy materiałów archiwalnych, których okres przechowywania przez podmioty określony jest odrębnymi przepisami oraz których gromadzenie i przechowywanie Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych powierzył jednostkom organizacyjnym. Termin 10-letni nie dotyczy także urzędów stanu cywilnego, bowiem zgodnie z treścią § 28 ust. 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 października 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad sporządzania aktów stanu cywilnego, sposobu prowadzenia ksiąg stanu cywilnego, ich kontroli, przechowywania i zabezpieczenia oraz wzorów aktów stanu cywilnego, ich odpisów, zaświadczeń i protokołów¹⁰ kierownik urzędu stanu cywilnego przekazuje właściwym archiwom państwowym księgi stanu cywilnego wraz z aktami zbiorowymi po upływie 100 lat od zamknięcia księgi stanu cywilnego.

Przy okazji można pokusić się o pewną analizę długości okresu przechowywania dokumentów przez urzędy stanu cywilnego i możliwości brakowania tych dokumentów. Przykładowo, kierownik urzędu stanu cywilnego w miejscowości A (miejscu zamieszkania wnioskodawcy) wydał decyzję administracyjną o zmianie nazwiska, którą, zgodnie z przepisami prawa, przekazał następnie do urzędu stanu cywilnego w miejscowości B, w której przechowywany jest akt urodzenia wnioskodawcy. Zgodnie z Jednolitym rzeczowym wykazem akt organów gminy i związków mię-

dzynym oraz urzędów obsługujących te organy i związki¹¹ w urzędzie stanu cywilnego w miejscowości A decyzja administracyjna otrzyma znak sprawy: USC-A.5355.111.2011 i kategorię archiwalną B10. W urzędzie stanu cywilnego mieszczącym się w miejscowości B ta wpływająca decyzja administracyjna o zmianie nazwiska otrzyma znak sprawy: USC-B.5352.333.2011 i kategorię archiwalną A, ponieważ zostanie włączona do akt zbiorowych aktu urodzenia wnioskodawcy, a na podstawie tej decyzji do aktu urodzenia zostanie wpisana wzmianka o zmianie nazwiska. Jak widać, ta sama decyzja administracyjna w jednym urzędzie stanu cywilnego będzie mogła podlegać procedurze brakowania po upływie 10-letniego okresu przechowywania, a w drugim urzędzie stanu cywilnego będzie przechowywana przez 100 lat. Sytuacja taka równie dobrze może dotyczyć elektronicznej decyzji administracyjnej.

Rozporządzenie w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z dokumentami elektronicznymi stanowi, że dyrektor archiwum państwowego wskazanego przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych ustala w porozumieniu z zainteresowanym podmiotem termin i sposób przekazania materiałów archiwalnych. Koszty związane z przygotowaniem materiałów archiwalnych oraz ich przekazaniem ponosi podmiot przekazujący materiały, czyli urząd stanu cywilnego. Podmioty występują do dyrektora archiwum państwowego z wnioskiem dotyczącym przekazania materiałów archiwalnych do archiwum państwowego. Do wniosku dołącza się spis zdawczo-odbiorczy tych materiałów, bowiem przekazanie materiałów archiwalnych odbywa się na jego

podstawie. Jedna pozycja w spisie zdawczo-odbiorczym powinna odpowiadać jednej sprawie.

Przygotowanie materiałów archiwalnych do przekazania do archiwum państwowego polega na zapisaniu dokumentów ewidencjonowanych w sposób uporządkowany¹², w strukturze określonej w rozporządzeniu w sprawie niezbędnych elementów struktury dokumentów elektronicznych, na nośniku przeznaczonym do przekazania danych do archiwum państwowego w formacie zapisu zgodnym z rozporządzeniem w sprawie wymagań technicznych formatów zapisu i informatycznych nośników danych, na których utrwalono materiały archiwalne przekazywane do archiwów państwowych oraz przygotowaniu spisu zdawczo-odbiorczego materiałów archiwalnych w postaci dokumentu elektronicznego zapisanego w jednym z formatów określonych w rozporządzeniu do ustawy o informatyzacji w sprawie minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych¹³, przy czym format spisu zdawczo-odbiorczego i sposób przekazania spisu wskazuje dyrektor właściwego archiwum państwowego w porozumieniu z podmiotem przekazującym.

Warto zwrócić uwagę, że materiały archiwalne muszą być zapisane na „nośniku przeznaczonym do przekazania danych” spełniającym wymagania techniczne określone w przepisach wydanych środków komunikacji elektronicznej do archiwum państwowego wskazanego przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych¹⁴. Co prawda rozporzą-

¹² Uporządkowanie materiałów archiwalnych polega na przypisaniu do każdego dokumentu ewidencjonowanego metadanych, których podanie jest obowiązkowe zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 5 ust. 2a ustawy o archiwach. Dyrektor właściwego archiwum państwowego może w przypadku nieuporządkowania materiałów archiwalnych wstrzymać ich przekazanie do archiwum państwowego do czasu dokonania odpowiednich zmian, określając termin ich wykonania.

¹³ Rozporządzenie to straciło moc obowiązującą, a kolejne w tej sprawie nie zostało wydane.

¹⁴ Zob. § 18 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia w sprawie szczegółowego sposobu postępowania

¹⁰ Dz. U. Nr 136, poz. 884 z późn. zm.

¹¹ Załącznik nr 2 do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2011 r. w sprawie instrukcji kancelaryjnej, jednolitych rzeczowych wykazów akt oraz instrukcji w sprawie organizacji i zakresu działania archiwów zakładowych, Dz. U. 2011 r. Nr 14, poz. 67.

dzenie w § 19 ust. 1 stanowi, że można je przekazać za pomocą środków komunikacji elektronicznej. Pojęcie to, zdefiniowane w ustawie o świadczeniu usług drogą elektroniczną¹⁵, określone zostało jako rozwiązania techniczne, w tym urządzenia teleinformatyczne i współpracujące z nimi narzędzia programowe, umożliwiające indywidualne porozumiewanie się na odległość przy wykorzystaniu transmisji danych między systemami teleinformatycznymi, a w szczególności poczta elektroniczna. Należy postawić pytanie, czy powyższe sformułowanie dopuszcza automatyczną archiwizację za pomocą serwerów pracujących w trybie automatycznym bez ingerencji człowieka? Z pewnością można mieć wątpliwości, czy indywidualne porozumiewanie się na odległość obejmuje także w pełni zautomatyzowane systemy¹⁶.

Archiwum państwowe potwierdza w formie pisemnej przejęcie prawidłowo uporządkowanych materiałów archiwalnych w terminie ustalonym przez strony, nie dłuższym niż 12 miesięcy od daty przekazania materiałów. Ten zapis rozporządzenia pośrednio oznacza nieautomatyczny tryb przekazywania danych. Jest to z pewnością zapis hamujący rozwój nowoczesnych technik archiwizacji¹⁷. Do czasu uzyskania potwierdzenia podmioty obowiązane są przechowywać przekazane materiały archiwalne wraz z ich metadanymi.

Ponadto omawiane rozporządzenie nakłada także na urzędy stanu cywilnego obowiązek zapewnienia nadzoru nad prawidłowością funkcjonowania systemu teleinformatycznego, grupowania dokumentacji w sprawy zgodnie z wykazem akt, procesu brakowania dokumentacji niearchiwalnej lub przekazywania materiałów archiwalnych do archiwów państwowych oraz opracowywania i aktualizowania szczegółowych procedur przechowywania w czasie nie krótszym niż 10 lat, z uwzględnieniem bieżącego stanu wiedzy

ny element budowy „elektronicznej administracji”, mimo iż pozornie dotyczy kwestii mniej istotnych związanych z archiwizacją dokumentów elektronicznych. W istocie art. 5 ust. 2a ustawy stanowi podstawę do określenia wymaganej struktury dokumentów w całym obrocie elektronicznym, zwłaszcza w sektorze publicznym.

Rozporządzenie określa niezbędne elementy struktury dokumentów elektronicznych powstałych i gromadzonych w organach państwowych i państwowych jednostkach

organizacyjnych, w organach jednostek samorządu terytorialnego i samorządowych jednostkach organizacyjnych i zawiera definicję metadanych.

Metadane to zestaw logicznie powiązanych z dokumentem elektronicznym usystematyzowanych informacji opisujących ten dokument, ułatwiających jego wyszukiwanie,

kontrolę, zrozumienie i długotrwałe przechowywanie oraz zarządzanie. Niezbędnymi elementami struktury dokumentów elektronicznych są następujące metadane: 1) identyfikator – jednoznaczny w danym zbiorze dokumentów znacznik dokumentu, który umożliwia jego identyfikację, 2) twórca – podmiot odpowiedzialny za treść dokumentu, z podaniem jego roli w procesie tworzenia lub akceptacji dokumentu, 3) tytuł – nazwa nadana dokumentowi, 4) data – data zdarzenia związanego z tworzeniem dokumentu, 5) format – nazwa formatu danych zastosowanego przy tworzeniu dokumentu, 6) dostęp – określenie, komu, na jakich zasadach i w jakim zakresie można udostępnić dokument, 7) typ – określenie pod-

Metadane to zestaw logicznie powiązanych z dokumentem elektronicznym usystematyzowanych informacji opisujących ten dokument, ułatwiających jego wyszukiwanie, kontrolę, zrozumienie i długotrwałe przechowywanie oraz zarządzanie.

i technologii, przeprowadzania corocznych przeglądów określonych w procedurach próbki dokumentów ewidencjonowanych i przygotowania i realizacji planów przeniesienia dokumentów ewidencjonowanych na nowe informatyczne nośniki danych, z uwzględnieniem wyników przeglądów.

Niezbędne elementy struktury dokumentów elektronicznych

Na podstawie art. 5 ust. 2a ustawy o archiwach wydane zostało rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 października 2006 r. w sprawie niezbędnych elementów struktury dokumentów elektronicznych. Rozporządzenie to stanowi bardzo waż-

z dokumentami elektronicznymi.

¹⁵ Ustawa z dnia 18 lipca 2002 r., Dz. U. Nr 144, poz. 1204 z późn. zm.

¹⁶ Zob. S. Kotecka, M. Kutylowski, *Archiwizacja...*, s. 64.

¹⁷ *Ibidem*, s. 64–65.

stawowego typu dokumentu (np. tekst, dźwięk, obraz, obraz ruchomy, kolekcja) w oparciu o listę typów *Dublin Core Metadata Initiative* i jego ewentualne dookreślenie (np. prezentacja, faktura, ustawa, notatka, rozporządzenie, pismo).

Przepisy określają jeszcze kilka dodatkowych metadanych: 8) relacja – określenie bezpośredniego powiązania z innym dokumentem i rodzaju tego powiązania, 9) odbiorca – podmiot, do którego dokument jest adresowany, 10) grupowanie – wskazanie przynależności do zbioru dokumentów, 11) kwalifikacja – kategoria archiwalna dokumentu, 12) język – kod języka naturalnego zgodnie z normą ISO-639-2 lub inne określenie języka, o ile nie występuje w normie, 13) opis – streszczenie, spis treści lub krótki opis treści dokumentu, 14) uprawnienia – wskazanie podmiotu uprawnionego do dysponowania dokumentem.

Dla prawidłowego zrozumienia definicji poszczególnych metadanych zażreć należy do załącznika do rozporządzenia w sprawie wymagań technicznych formatów zapisu i informatycznych nośników danych, na których utrwalono materiały archiwalne przekazywane do archiwów państwowych, który zawiera Definicje struktury układu metadanych zapisanych w plikach XML znajdujących się w folderze „metadane” lub w folderze „sprawy”.

Umieszczenie w strukturze dokumentu elektronicznego innych metadanych nie może wpływać na zmianę wartości niezbędnych metadanych ani utrudniać ich automatycznego wyodrębnienia. Dodatkowo objaśnienia niezbędne do prawidłowego uporządkowania metadanych oraz

wynikające z najlepszej praktyki przykłady prawidłowego uporządkowania metadanych zamieszcza się na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej ministra właściwego do spraw informatyzacji, czyli Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Warto zaznaczyć, że ze względów praktycznych metadane powinny być przyporządkowane do dokumentu elektronicznego z chwilą jego powstania bądź też wpłynięcia do jednostki, na której ciąży obowiązek wynikający z ustawy o archiwach i jej aktów wykonawczych. Jednostką tą jest także urząd stanu cywilnego. Przyporządkowanie metadanych powinno się odbywać automatycznie,

Dokumenty elektroniczne przygotowane do przesyłania za pomocą środków komunikacji elektronicznej sporządza się w formacie XML i zapisuje się je w strukturze umożliwiającej automatyczne wyodrębnienie treści dokumentu oraz poszczególnych metadanych. W przypadku gdy metadane odpowiadają elementom informacyjnym wymienionym w minimalnych wymaganiach dla rejestrów publicznych, ich wartości podaje się zgodnie z zasadami tam określonymi.

Wymagania techniczne formatów zapisu i informatycznych nośników danych, na których utrwalono materiały archiwalne przekazywane do archiwów państwowych.

Na podstawie art. 5 ust. 2c oraz ust. 3 pkt 5 ustawy o archiwach wydano rozporządzenie w sprawie wymagań technicznych formatów zapisu i informatycznych nośników danych, na których utrwalono materiały archiwalne przekazywane do archiwów państwowych.

Rozporządzenie określa wymagania techniczne,

jakim powinny odpowiadać formaty zapisu i informatyczne nośniki danych w rozumieniu przepisów ustawy o informatyzacji, przekazywanych do archiwów państwowych materiałów archiwalnych utrwalonych na informatycznych nośnikach danych. Informatyczny nośnik danych powinien być oznakowany w sposób pozwalający na jednoznaczną identyfikację, przystosowany do przenoszenia pomiędzy urządzeniami odczytującymi, dostosowany do przechowywania w temperaturze 18–22°C przy wilgotności względnej 40–50%.

Zasoby archiwalne powinny umożliwiać nie tylko odczytywanie pojedyn-

z pomocą systemu teleinformatycznego. Należałoby zatem postulować wprowadzenie jeszcze jednej, odpowiedniej ku temu funkcjonalności systemu teleinformatycznego służącego do przechowywania ewidencjonowanych dokumentów elektronicznych. Oczywiście z przyczyn technologicznych nie w każdym przypadku będzie można skorzystać z takiej funkcjonalności. Po upływie kilku lat od wytworzenia czy wpłynięcia ewidencjonowanych dokumentów elektronicznych prawidłowe ich opisanie będzie wymagać znacznego nakładu czasu i pracy, a co za tym idzie – kosztów.

czych danych, lecz również tworzenie pochodnych repozytoriów dokumentów elektronicznych, baz danych i innych zasobów informacyjnych. Budowa takich zasobów powinna być w miarę łatwa bez względu na zbiór wchodzących do nich dokumentów, sposób organizacji i wewnętrzną strukturę logiczną. Archiwum elektroniczne powinno również wspierać lub co najmniej nie utrudniać zmiany formatu danych, w tym być otwarte na przyszłe, nieznane jeszcze sposoby kodowania informacji. Omawiane rozporządzenie stanowi, iż informatyczny nośnik danych powinien zapewniać także możliwość wiernego odczytywania danych w urządzeniach produkowanych przez różnych producentów, właściwych dla danego typu nośnika. Tym samym uczynione zostały pewne kroki w celu osiągnięcia wspomnianych celów, nie wydaje się jednak by stanowiły one gwarancje – dla przykładu wskazanie oprogramowania nie musi oznaczać, że oprogramowanie takie może być zastosowane.

Przekazywane materiały archiwalne zapisuje się w formacie, w którym były ostatnio przechowywane przez podmiot przekazujący. Materiały archiwalne przekazuje się razem z odnoszącymi się do nich metadanymi, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 5 ust. 2a ustawy o archiwach. Metadane zapisuje się w strukturze określonej w rozporządzeniu w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z dokumentami elektronicznymi, dołączone do dokumentu lub zawarte w nim, w formacie XML. Techniczny sposób zapisu na nośniku określa załącznik do rozporządzenia. Materiały archiwalne przekazuje się w postaci niezasyfrowanej.

Zdziwienie budzi ten ostatni wymóg, uniemożliwia bowiem zarchiwizowanie dokumentów, które w oryginale są zaszyfrowane. Ponadto szyfrowanie za pomocą odpowiednich algorytmów jest jedną ze standardowych metod zabezpieczania dokumentów elektronicznych w trakcie transmisji do archiwum – zabezpiecza nie tylko ich integralność, ale i poufność tych

danych. Brak jest obowiązku zabezpieczenia (np. podpisem elektronicznym) przekazywanych danych – mowa jest tylko o takiej możliwości¹⁸.

Informatyczny nośnik danych przekazuje się wraz z informacją zawierającą nazwę podmiotu przekazującego, tytuł zwięźle określający zawartość nośnika, datę wykonania zapisu na nośniku, informację o tym, czy dane stanowią informacje chronione ustawą, a w szczególności klauzulą tajności, wskazanie oprogramowania i urządzeń użytych do wykonania zapisu. Informacja te powinny być w sposób niebudzący wątpliwości przyporządkowana do oznaczenia nośnika.

Najwyższy poziom w strukturze zapisu przekazywanych materiałów archiwalnych musi zawierać trzy foldery zdefiniowane jako: „dokumenty”, „metadane” i „sprawy”. Folder „dokumenty” powinien zawierać przynajmniej jeden dokument elektroniczny składający się z jednego lub więcej plików. W przypadku dokumentu składającego się z jednego pliku musi zawierać jeden plik z rozszerzeniem lub bez, a w przypadku dokumentu składającego się z więcej niż jednego pliku – podfolder zawierający przynajmniej dwa pliki składające się na dokument. Folder „metadane” powinien zawierać pliki z metadanymi opisującymi dokumenty elektroniczne znajdujące się w folderze „dokumenty”. Każdy dokument elektroniczny musi być opisany przez dokładnie jeden plik z metadanymi. Folder „sprawy” powinien zawierać metadane spraw lub innych grup dokumentów. Każdy dokument w paczce archiwalnej musi przynależeć przynajmniej do jednej sprawy lub innej grupy dokumentów.

W celu umożliwienia podpisania całej partii przekazywanych materiałów archiwalnych podpisem elektronicznym przekazywane materiały archiwalne mogą być spakowane w nieskompresowanym pliku, zwanym „paczka archiwalna”¹⁹. Format paczki

archiwalnej uzgadnia podmiot przekazujący z archiwum państwowym, do którego przekazywane są materiały archiwalne.

Rozporządzenie wymienia niedozwolone znaki w nazwach plików zapisanych na nośniku, na którym przekazuje się materiały archiwalne. Definicje struktury układu metadanych zapisanych w plikach XML znajdujących się w folderze „metadane” lub w folderze „sprawy” są wymienione w załączniku do rozporządzenia.

Ze względu na bezpieczeństwo (zarówno w sensie ekonomicznym, jak i bardziej ogólnym), rozwiązania techniczne, struktura logiczna, formaty i narzędzia do przetwarzania danych w archiwum elektronicznym nie powinny uzależniać archiwum elektronicznego od żadnego producenta lub właściciela majątkowych praw autorskich. Stosowane narzędzia powinny być otwarte w tym sensie, że nieskrępowane są ich modyfikacja i udoskonalanie²⁰.

Instrukcja archiwalna

Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2011 r. w sprawie instrukcji kancelaryjnej, jednolitych rzeczowych wykazów akt oraz instrukcji w sprawie organizacji i zakresu działania archiwów zakładowych²¹ zawiera m. in. instrukcję w sprawie organizacji i zakresu działania archiwów zakładowych („instrukcja archiwalna”) dla organów gminy i związków międzygminnych, organów powiatu, organów samorządu województwa i organów zespolonej administracji rządowej w województwie, a także urzędów obsługujących te organy. Zostanie ona omówiona w kolejnych numerach „Techniki i USC”.

Sylwia Kotecka

rający dokumenty elektroniczne oraz opisujące je metadane. Na opisujące metadane składają się: Plik(i) XML opisujące dokumenty wchodzące w skład paczki archiwalnej, Plik(i) opisujące grupy/sprawy do jakich należały przekazane w paczce pliki.

¹⁸ Zob. S. Kotecka, M. Kutylowski, *Archiwizacja...*, s. 67.

¹⁹ Zatem paczka archiwalna to nieskompresowany zbiór plików o znanej strukturze zawie-

²⁰ Zob. S. Kotecka, M. Kutylowski, *Archiwizacja...*, s. 71.

²¹ Dz. U. Nr 14, poz. 67.

ZA GÓRAMI, ZA LASAMI...

Sprawozdanie z 4. Walnego Zgromadzenia Delegatów SUSC RP oraz z 11. Kongresu EVS w Zielonej Górze w dniach 18, 19-20 maja 2011 roku

■ Małgorzata Bresler

Za górami, za lasami, gdzie daleko, jest wzgórze porośnięte winną latoroślą. Ze wzgórza rozciąga się czarujący widok na „miasto wielu możliwości”. Nic dziwnego, że po tym mieście przechadza się Bachus w towarzystwie długonogiej bachantki.

Tak proszę Państwa, to Zielona Góra. Tamże w dniach 18 maja tego roku, przy ślicznej pogodzie, miało miejsce Walne Zgromadzenie SUSC RP, a w ciągu kolejnych dwóch dni, przy niemiłej pięknej aurze, odbył się doroczny, jedenasty już, Kongres Europejskiego Stowarzyszenia Urzędników i Urzędników Stanu Cywilnego.

4. Walne Zgromadzenie Delegatów SUSC RP

Walne Zgromadzenie rozpoczęło się wczesnym popołudniem 18 maja br. w Sali Kameralnej Filharmonii Zielonogórskiej. Po serdecznych powitaniach przystąpiono do wyboru przewodniczącego obrad oraz jego zastępcy. Państwo rozumiecie, jakie ważne są to funkcje. Od osobistych przymiotów przewodniczącego zależy bowiem sprawny przebieg zgromadzenia, skrupulatne przestrzeganie procedury oraz punktualne zakończenie obrad. Jak dotąd bezkonkurencyjny w tej roli był kolega Henryk Chwyc. Na szczęście i tym razem nie odmówił przyjęcia propozycji przewodniczenia obradom. Czynił to wspólnie ze świetnie rokującym na przyszłość (zapewne nie tylko w tej dziedzinie) kolegą Piotrem Pszonickim z USC miasta stołecznego Warszawy. Obradujący przyjęli sprawozdania ciał statutowych Stowarzyszenia i przystąpili do dyskusji. Jak to wskazuje się właściwie przy każdym kolejnym walnym zgromadzeniu, wydaje się nam potrzebna ekspansja Stowarzyszenia na cały kraj.

Chcemy objąć naszą organizacyjną obecnością przede wszystkim województwa opolskie i pomorskie. Słusznym też się zdaje przyciąganie do nas i zachęcanie do aktywnej działalności na rzecz stowarzyszenia ludzi młodych. Kolega Edmund Olczak z Krakowa wytknął ustępującemu Zarządowi brak uchwały programowej, nakreślającej precyzyjnie kierunki działania stowarzyszenia. Koleżanka Mirosława Winnicka, kierownik USC w Gorzowie Wielkopolskim, a zatem następczyni naszego nieodżałowanego kolegi – Mariana Kempy, który swego czasu był wielokrotnym członkiem Zarządu Głównego – poddała pod rozprawę propozycję nawiązywania przez członków stowarzyszenia kontaktów i współpracy z radnymi i lokalnymi parlamentarzystami celem stworzenia możliwości lobbowania na rzecz stowarzyszenia na poziomie gminy i kraju. Ponieważ koleżanka M. Winnicka jest aktualnie radną sejmiku samorządowego województwa lubuskiego, jestem przekonana, że miała dobre rozeznanie w kwestii, którą poruszyła.

Następnie zebrani udzielili absolutorium ustępującemu Zarządowi i nie zwlekając przystąpili do wybierania nowych władz, nowych ludzi na nowe wyzwania nowej kadencji. Śpieszę zatem donieść, że zupełnie świeżutkim Prezesem został wybrany jednogłośnie kolega Tomasz Brzózka, kierownik USC w Zielonej Górze! Z głębi serca życzę mu, aby kolejna kadencja, oprócz znoju, zmęczenia i niekończących się wyjazdów, dała mu liczne powody do satysfakcji, a nam korzystne ustalenia. Wraz z nowym-starym Prezesem członkami Zarządu Głównego zostali koleżanki i koledzy: Aneta Papis jako I. Wiceprezes, Dariusz Sawicki jako II. Wiceprezes, Elżbieta Kaczmarek pełniąca funkcję Sekretarza, Rafał Bednarz w roli Skarbnika i jako członkowie Zarządu – Henryk Chwyc, Bogusław Mielcarek, Danuta Sorbian, i Mirosława Winnicka.

Dwoje z wyżej wymienionych są tzw. „świeżą krwią” w Zarządzie. Przywoływana już koleżanka Mirosława Winnicka dała się poznać jako operatywna, rzutka i świadoma mecha-

Delegaci na Walne Zgromadzenie SUSC RP

nizmów władzy osoba. Wydaje się być dla Stowarzyszenia dobrym nabytkiem, jest pełna pomysłów i chęci działania. Kolejną nowością jest w Zarządzie kolega Rafał Bednarz z Częstochowy. Jego kandydatura, jako członka Zarządu, była rekomendowana przez samego prezesa Brzózkę, co jest znakomitym świadectwem, ponieważ Prezes - będąc pracowitym i konkretnym - lubi otaczać się podobnymi sobie. Reszta z wyżej wymienionych członków Zarządu będzie z nami już kolejną kadencję. Są to sprawdzeni działacze. Ludzie, którzy nie wahają się poświęcić swojego prywatnego, tak cennego przecież czasu, na załatwianie spraw naszego środowiska, rozwiązywania naszych wspólnych kłopotów. Życzę im skuteczności i cierpliwości.

Komisji Rewizyjnej, w skład której weszli: jako przewodnicząca - Barbara Sawicka i jako członkowie - Elżbieta Łukaszewicz, Ewa Panek, Barbara Romocka-Tyfel, Agnieszka Typiak - życzę wnikliwości. Natomiast Sądowi Koleżeńskiemu w składzie: Alicja Bocheńska, Andrzej Grudziński i niżej podpisana, jako przewodnicząca - życzę pozostawania bez zajęcia.

Walne Zgromadzenie przyjęło nadto, jednogłośnie, dwie uchwały dotyczące zmiany Statutu Stowarzyszenia: o wybiciu Medalu Pamiątkowego i o nadaniu godności członka Honorowego naszym mentorom, a zarazem wypróbowanym i wieloletnim przyjacielom, a mianowicie profesorom Małgorzacie Pyziak-Szafnickiej i Andrzejowi Mączyńskiemu.

11. Kongres Europejskiego Stowarzyszenia Urzędniczek i Urzędników Stanu Cywilnego (EVS)

Nazajutrz o poranku miało miejsce uroczyste rozpoczęcie 11. Kongresu Europejskiego Stowarzyszenia Urzędniczek i Urzędników Stanu Cywilnego (EVS), której to organizacji polskie stowarzyszenie ma zaszczyt być członkiem-założycielem. Kongresy takie odbywają się corocznie w każdym z kolejnych państw-członków EVS. Polska już po raz drugi była jego orga-

nizatorem. Poprzedni „polski” kongres odbył się w Strykowie koło Łodzi w roku 2002. Otwarcie tegorocznego spotkania miało miejsce w pięknej i (dzięki Bogu i organizatorom) klimatyzowanej Sali Kolumnowej Lubuskiego Urzędu Marszałkowskiego. Witani nas serdecznie Gospodarz spotkania, Prezes SUSC RP Tomasz Brzózka, Prezydent EVS Paride Gullini, Marszałek Województwa Lubuskiego Elżbieta Polak, Wiceprezydent Zielonej Góry Dariusz Lesicki oraz reprezentująca Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji pani Mirosława Hellich - Zastępca Dyrektora Departamentu Spraw Obywatelskich. Z satysfakcją odnotowano obecność przedstawicieli 17 państw,

niach Rady Programowej EVS i z reguły dotyczą „gorących” kwestii, które aktualnie przetaczają się przez Europę, przysparzając kłopotów urzędnikom stanu cywilnego. Tegoroczny Kongres konferował nad zagadnieniem prawdy lub fałszu w praktyce urzędów stanu cywilnego w świetle problematyki małżeństw pozornych w Europie. Zaraz na wstępie, w swoim celnym i ciekawym wykładzie, socjolog dr Betty de Hart z Uniwersytetu Radboud w Nijmegen w Holandii zauważyła, że sformułowanie „małżeństwa pozorne” jest zbyt szerokim określeniem roztrząsanych kwestii, pojęciem, któremu nadano daleko inne znaczenie niż potoczne. Małżeństwem pozornym w rozumieniu

Uczestnicy obradują na kongresie

w tym Czech, Estonii, Litwy, Łotwy, Rumunii i Węgier, które członkami EVS nie są. Estonia i Węgry już wcześniej deklarowały chęć przystąpienia do niej w niedalekiej przyszłości, a drugiego dnia kongresu Rumunia zapowiedziała oficjalne wstąpienie do EVS 1 stycznia 2012 roku. Przyjęliśmy to gorącymi oklaskami.

Trzaskały flesze aparatów, padały miłe i ciepłe słowa, tłumacze wzięli głęboki oddech i wreszcie kongres uznano za otwarty. Wprowadzenia w temat debaty dokonał dr Piotr Kasprzyk z Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Trzeba tu wyjaśnić, że zagadnienia poruszane na kongresach są ustalane na posiedze-

prawodawstw tych krajów, które kwestią tą się zajmują, wcale nie są bowiem małżeństwa zawierane NIE w celu założenia rodziny. Ustawodawcy za małżeństwa pozorne uważają tylko związki zawierane w celu uzyskania obywatelstwa państwa współmałżonka albo prawa do legalnego pobytu w tym państwie. Doktor de Hart, badając losy małżeństw mieszanych, tj. takich w których jednym z małżonków jest obywatel państwa spoza Unii Europejskiej stwierdziła, że w stosunku do nich prawodawcy przyjmują zdumiewająco romantyczne założenie, iż rzeczywiste są wyłącznie małżeństwa zawarte z miłości. Przy czym w przypadku małżeństw własnych obywateli legalnie zupełnie obojętne

jest zawieranie małżeństw na przykład w celu uzyskania lepszego statusu materialnego, pozycji towarzyskiej czy zawodowej, poprawienia swego wizerunku czy podbudowania ego. Pani Doktor wytknęła prawodawcom hipokryzję w tej kwestii i rodzaj nadużycia sformułowania „małżeństwa pozorne” dla prawnego określenia tego zjawiska. W każdym razie, jak wynikało z dalszych referatów, w wielu krajach zawieranie związków małżeńskich po to, aby uzyskać obywatelstwo lub prawo legalnego pobytu, stało się zjawiskiem społecznie dolegliwym i problemem dla władz. Referaty te wygłosili, profesor Joanna Schmidt-Szalewski – piastująca funkcję sekretarza Generalnego Międzynarodo-

trząsane będzie w Niemczech, a za parę lat stanie się problemem i u nas. Dobrze mieć wtedy wyrobione zdanie na dany temat i, dzięki możliwości skorzystania z doświadczeń przyjaciół, nie wyważać już otwartych drzwi.

Dzięki korzyściom płynącym z bycia organizatorem, niejako obok głównej tematyki kongresu, znalazło się miejsce na jeden wykład dotyczący, zawsze nas żywo obchodzących, zagadnień transkrypcji zagranicznych aktów stanu cywilnego. Arcyciekawego studium porównawczego dokonał sędzia Przemysław Wypych, postać znana członkom SUSC RP z osobistych spotkań na szkoleniach oraz publikacji w Biuletynie, na którego łamach obecnie

w absolutnie cudowny nastrój. Przy tej okazji po prostu muszę podzielić się z Państwem pełną zazdrości obserwacją: Otóż dyrygent, rozpoczynając koncert i dokonując małego wprowadzenia w jego temat przewodni, pogratulował koleźce Tomaszowi Brzózce objęcia funkcji Prezesa Zarządu Głównego SUSC RP w następnej kadencji! Jakąż nasz Prezes musi być szcżą, nieprawdą?

Następny dzień Kongresu poświęcony był nowościom w rejestracji stanu cywilnego poszczególnych państw. Moderatorem obrad był tego dnia profesor Andrzej Mączyński. Pod jego wodzą czterestu prelegentów miało za zadanie krótko wprowadzić nas w najogólniejsze zagadnienia swoich prawodawstw z przywołanej dziedziny. Oczywiście zaraz wyszło na jaw jak dalece rozbieżnie rozumiane jest pojęcie nowości oraz tego, co oznacza dla referatu określenie krótki. Obroniły się wykłady o dużym stopniu ogólności, rzekłabym sygnalizacyjne, wygłoszone z dystansem do tematu i poczuciem humoru.

Wypowiedzi referentów zajęły cały dzień, aż wreszcie nadeszła pora na podsumowanie i zakończenie obrad. Jednym z elementów końcowego, pożegnawczego etapu Kongresu, oprócz tradycyjnych zdjęć zbiorowych delegatów wszystkich razem i w różnych konfiguracjach narodowościowych, jest także zaproszenie na następne spotkanie w postaci prezentacji miejsca kolejnego Kongresu. Trzeba Państwu wiedzieć, że istnieje cicha rywalizacja członków EVS co do rzeczonych prezentacji. Każdy stara się przygotować coś ekstra. Już nie jedno, dwa zdjęcia i odpowiednie napisy, ale cały film ze znakomitym podkładem muzycznym, dynamicznie zmontowany i pełen efektownych ujęć. W ten sposób właśnie Fachverband der Österreichischen Standesbeamten und Standesbeamten Allgemeines zapraszał delegatów EVS na przyszły rok do Wiednia i zaiste, zrobili to tak, że chciałabym tam być!

Oba doniosłe dla życia naszego Stowarzyszenia zdarzenia, zarówno Walne Zgromadzenie, jak i 11. Kongres Europejskiego Stowarzyszenia Urzędników

Grupa polska na 11. Kongresie EVS

dowej Komisji Stanu Cywilnego i Leon Evers reprezentujący Radę Programową EVS. Ku naszemu żalowi, nie dotarła na Kongres koleżanka Anette Scheibe z Niemiec, która miała wygłosić referat dotyczący małżeństw zawartych pod przymusem. Dzięki temu znalazła się chwila na ożywioną dyskusję moderowaną przez wspomnianego wyżej przyjaciela Stowarzyszenia Urzędników Stanu Cywilnego Rzeczypospolitej Polskiej – dra Piotra Kasprzyka – z której wynikała dla nas, polskich kierowników USC nauka, że za chwilę i nasz ustawodawca będzie chciał lub zostanie zmuszony do ustosunkowania się do tego zjawiska. Albowiem to, co „przerabiają” właśnie Holendrzy lub Belgowie, za chwilę roz-

się znajdujemy. Zauważył on między innymi, że przeprowadzanie transkrypcji drogą decyzji administracyjnej nie wynika z polskiego ustawodawstwa, drogę tę wskazuje w większości stosowana praktyka. Oprócz Szwajcarii, inne kraje europejskie nie wydają w tej kwestii decyzji administracyjnej, co według niego lepiej odzwierciedla ducha tej instytucji. Tym bardziej, że w Polsce bada się tylko stronę formalną aktu transkrybowanego, a samo działanie polega na jego przepisanie.

Dzień zakończył się uroczym koncertem w Filharmonii Zielonogórskiej, w stosunku do którego miałam ambiwalentne uczucia i żadnych oczekiwań, a który mnie zachwycił i sprawił

W palmiarni na przerwie w obradach

i Urzędników Stanu Cywilnego, były ogromnym przedsięwzięciem organizacyjnym. Ugoszczenie delegatów w taki sposób, by każdy z nich czuł się przywitany, dobrze przyjęty, poinformowany, a na dodatek uhonorowany, jest zadaniem karkołomnym. Śpieszę donieść, że organizatorzy poradzili sobie znakomicie. Opisałam obrady, wspomniałam

o koncercie i o ładnej pogodzie, która zaprawdę mocno wspierała korzystne wrażenie całości, ale ważna jest przecież także wygoda zakwaterowania, jakość posiłków oraz - jakby tu rzec - całej infrastruktury. Wszystko było dopilnowane i przemyślane, poczynwszy od miejsca obrad, a skończywszy na świetnej kawie podawanej w przerwach. Za-

dbano i o wygodę, i o dobre samopoczucie gości. Dostaliśmy bogate materiały, wśród których był specjalny kongresowy numer Biuletynu „Technika i USC”, a nawet drobne souvenirs. Zaproszono nas do filharmonii i na wycieczkę do Muzeum Etnograficznego w Ochli połączoną z imprezą plenerową, na której wszyscy uczestnicy przednio się bawili a prym wiedli Holendrzy. Na pożegnanie w Zielonogórskiej Palmiarni w scenerii egzotycznej roślinności odbyła się uroczysta kolacja. A przecież najważniejsze było to, że udało się nam znów razem spotkać, znów zarazić nawzajem nowymi pomysłami, świeżym spojrzeniem na stare sprawy i otwarciem oczu na rzeczy, które dopiero się nam przytrafią. Znów przybyło tematów do zastanowienia, powodów do przemyśleń. Była wreszcie też okazja na „starych Polaków rozmowy”, często do białego rana i jakże często rozpoczynające się od: *śłuchajcie, miałem w swoim urzędzie taką sprawę...*

Małgorzata Bresler

Krystyna Gładych

FUNKCJONOWANIE ARCHIWUM URZĘDU STANU CYWILNEGO

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 października 1998r. w sprawie szczegółowych zasad sporządzania aktów stanu cywilnego, sposobu prowadzenia ksiąg stanu cywilnego, ich kontroli, przechowywania i zabezpieczenia oraz wzorów aktów stanu cywilnego, ich odpisów, zaświadczeń i protokołów (Dz. U z 1998r. Nr 136, poz. 884 z późniejszymi zmianami), szczegółowo określa tryb postępowania w sprawach, o których jest mowa w tytule rozporządzenia, poświęcając pięć przepisów prawnych funkcjonowaniu archiwum urzędu stanu cywilnego. Te przepisy to:

„ § 22. 1. Księgi stanu cywilnego przechowywane w archiwum urzędu stanu cywilnego stanowiącym pomieszczenie zapewniające należyte ich zabezpieczenie przed uszkodzeniem, zniszczeniem, kradzieżą oraz dostępem osób trzecich.

2. Pomieszczenie, w którym przechowywane są księgi stanu cywilnego, powinno być wyposażone w odpowiedni sprzęt przeciwpożarowy oraz w urządzenia kontrolujące temperaturę i wilgotność powietrza.

3. Księgi stanu cywilnego poddaje się, w razie potrzeby, konserwacji.

§ 23. Za należyte przechowywanie, zabezpieczenia i konserwację ksiąg stanu cywilnego odpowie-

dzialny jest wójt, burmistrz (prezydent) oraz kierownik urzędu stanu cywilnego.

§ 24. Do sprawowania kontroli prawidłowości sporządzania aktów stanu cywilnego i prowadzenia ksiąg stanu cywilnego, należytego ich zabezpieczenia przed uszkodzeniem, zniszczeniem, kradzieżą oraz dostępem osób trzecich uprawniony jest wojewoda.

§ 25. Przepisy dotyczące sposobu przechowywania, zabezpieczenia i kontroli ksiąg stanu cywilnego stosuje się odpowiednio do akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego i skorowidzów alfabetycznych.

§ 28. 1. Kierownik urzędu stanu cywilnego przekazuje właściwym

archiwom państwowym księgi stanu cywilnego wraz z aktami zbiorowymi po upływie 100 lat od zamknięcia księgi stanu cywilnego.

2. Zasady przekazywania ksiąg stanu cywilnego do archiwów państwowych określają odrębne przepisy.

3. Księgi stanu cywilnego, o których mowa w § 27 ust. 1, przekazują się do Archiwum Głównego Akt Dawnych.”

Są jeszcze przepisy dotyczące archiwum urzędu stanu cywilnego nie zamieszczone w wyżej cytowanym rozporządzeniu, a w ustawie z dnia 14 lipca 1983r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (tekst jednolity Dz. U z 2006r. Nr 97, poz. 673 ze zmianami.).

W art. 6 ust. 1 powyższej ustawy istnieje zapis, iż organy państwowe oraz państwowe jednostki organizacyjne obowiązane są zapewnić odpowiednią ewidencję, przechowywanie oraz ochronę przed uszkodzeniem, zniszczeniem bądź utratą materiałów archiwalnych, a art. 12 ustawy dodaje jeszcze zapewnienie koniecznej konserwacji tych materiałów.

Archiwa państwowe mogą odmówić udostępnienia przechowywanych dokumentów jeżeli ich stan fizyczny nie pozwala na ich udostępnienie (art. 13 ust. 1a 1) ustawy).

Archiwa państwowe przeprowadzają kontrolę postępowania z materiałami archiwalnymi, przechowywanymi w jednostkach organizacyjnych gminy na podstawie art. 28 ustawy.

Jak powinno być zorganizowane archiwum urzędu stanu cywilnego - zacytowane przepisy prawne rozstrzygają to w sposób nie budzący wątpliwości.

Powinno być to pomieszczenie wyodrębnione, należycie zabezpieczone przed uszkodzeniem, zniszczeniem i kradzieżą ksiąg, aktów zbiorowych i skorowidzów do ksiąg oraz dostępem do niego osób trzecich. Pomieszczenie to powinno być wyposażone w odpowiedni sprzęt przeciwpożarowy, urządzenia kontrolujące temperaturę i wilgotność powietrza.

Jeżeli takie wymogi odnośnie pomieszczenia archiwum przewidują

przepisy prawne, to jeżeli jest to już odrębne pomieszczenie to nie można w nim na stałe zorganizować stanowiska pracy pracownika. Człowiek bowiem potrzebuje innej temperatury i wilgotności do życia niż papier. Po za tym jest jeszcze jedna sprawa istotna dla człowieka, o której trzeba pamiętać. W archiwach urzędów stanu cywilnego księgi przechowuje się 100 lat, a nawet i dłużej. Różne też są losy tych dokumentów – przeszły one wojny, zalania, remonty budynków itd. Mamy księgi założone w jeszcze 1880 roku

- a tak się niestety często się dzieje w naszych urzędach stanu cywilnego.

Przepisy przepisami, a w praktyce w wielu urzędach stanu cywilnego kierownik usc. ma archiwum dosłownie „na plecach”. Jednakże nawet w takiej sytuacji tak należy zorganizować pomieszczenie aby osoby postronne w żadnym przypadku nie miały możliwości dostępu do dokumentów przechowywanych w USC.

Dlatego też w 1998r. wprowadzono zapis paragrafu 24 upoważniający wojewodę nie tylko do kontroli pra-

Księgi stanu cywilnego przechowuje się w archiwum urzędu stanu cywilnego stanowiącym pomieszczenie zapewniające należyte ich zabezpieczenia przed uszkodzeniem, zniszczeniem, kradzieżą oraz dostępem osób trzecich.

i wcześniej, a zamknięte w latach dwudziestych i trzydziestych dwudziestego wieku. Przez te lata nagromadziło się w nich tyle bakterii i grzybów, że na dobrą sprawę zagrażające zdrowiu jest wejście do takiego pomieszczenia, a co dopiero praca w nim. Zapis ust. 3 § 22 rozporządzenia, iż w razie potrzeby należy księgi konserwować, co związane jest także z odgrzybianiem, nie rozwiązuje problemu, bo wiemy jak jest w praktyce – po prostu na to nie ma pieniędzy w gminie. Jak niebezpieczne choroby mogą wywołać grzyby w tych księgach przytoczę Państwu tylko jeden przykład. W połowie lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku głośna była sprawa pani kierownik z jednego z urzędów stanu cywilnego woj. śląskiego, której ręce zaatakowały grzyby z ksiąg. Ręce pokryte były ropiejącymi ranami, żadne leki nie pomagały, ogólny stan zdrowia był bardzo zły gdyż grzyby dalej atakowały cały organizm...

Nie dopuszczalnym jest także przyjmowanie w archiwum, pośród ksiąg i akt zbiorowych, interesantów

widłowego sporządzania ksiąg ale również do kontroli pomieszczenia, w którym przechowywane są księgi. Należy to do zadań pracowników wojewody aby podczas swych kontroli w protokołach pokontrolnych zwracali uwagę jak przechowywane są księgi, ze szczególnym uwzględnieniem przede wszystkim pracowników, którzy z tych ksiąg korzystają.

Odpowiedzialność za prawidłowe zorganizowanie archiwum USC spoczywa przede wszystkim na wójcie, burmistrzu i prezydencie. To oni decydują w jakich pomieszczeniach urzędu gminy jest archiwum, jak jest wyposażone, jak często konserwowane są księgi, bo to oni dysponują środkami finansowymi, a nie kierownik usc.. Praktycznie odpowiedzialność kierownika usc. ogranicza się tylko do utrzymania porządku w pomieszczeniu i sygnalizowaniu przełożonym o potrzebach związanych z funkcjonowaniem archiwum.

Krystyna Gładych

■ Anita Zych

UWAGI DO USTAWY O ZMIANIE IMIENIA I NAZWISKA

Zawieszenie, a pozbawienie władzy rodzicielskiej

Problematyka administracyjnej zmiany imienia i nazwiska co do zasady została uregulowana w ustawie z dnia 17 października 2008r. o zmianie imienia i nazwiska (Dz. U. z 2008r. Nr 220, poz. 1414).

Rozpatrując jednakże sprawy z tego zakresu niejednokrotnie należy odnieść się do przepisów zawartych w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym.

Z taką sytuacją będziemy mieli do czynienia w przypadku, gdy jeden z rodziców małoletniego dziecka będzie pozbawiony władzy rodzicielskiej.

Z art. 8 ust. 2 cytowanej wyżej ustawy wynika, iż drugi z rodziców nie musi wyrażać zgody na zmianę imienia/nazwiska małoletniego dziecka, jeżeli jest m. in. pozbawiony władzy rodzicielskiej.

W celu wykazania niniejszego stanu, rodzic wnioskujący w imieniu małoletniego o zmianę jego imienia/nazwiska winien do podania dołączyć wyrok sądowy, z którego będzie wynikało, iż drugi z rodziców jest tej władzy pozbawiony.

W praktyce jednak zdarza się, że przedstawiciel ustawowy dziecka dołącza do wniosku wyrok o zawieszeniu władzy rodzicielskiej argumentując, iż wyrok taki jest również właściwy.

W moim przekonaniu powyższa praktyka jest błędna i nie znajduje uzasadnienia, bowiem istnieją znaczące różnice między pozbawieniem władzy rodzicielskiej, a jej zawieszeniem.

Przede wszystkim należy zwrócić uwagę na fakt, że w przypadku

pozbawienia władzy rodzicielskiej – władza ta jest rodzicowi zupełnie odebrana, przestaje istnieć, „gaśnie”, w przeciwieństwie do zawieszenia władzy rodzicielskiej, gdzie mimo jej orzeczenia władza rodzicielska nadal istnieje, a tylko nie może być z różnych przyczyn w określonym czasie sprawowana. Ponadto, zasadnicza różnica dotyczy „charakteru” przeszkody, jaka może wystąpić po stronie rodzica, uniemożliwiając mu tym samym realne wykonywanie tej władzy.

Z art. 111 § 1 k.r.o. wyraźnie wynika, że sąd opiekuńczy pozbawi władzy rodzicielskiej oboje rodziców lub jednego z nich, jeżeli władza rodzicielska nie będzie mogła być wykonywana m. in. z powodu trwałej przeszkody, czyli takiej która wyłącza jej sprawowanie na stałe.

Oceniając obiektywnie daną okoliczność można więc przypuszczać, że przeszkoda taka w ogóle nie zostanie usunięta, albo ustąpi dopiero po uzyskaniu przez dziecko pełnoletności.

Inną przesłanką pozbawienia władzy rodzicielskiej może być sytuacja, w której rodzice nadużywają władzy rodzicielskiej lub w sposób rażący zaniedbują swoje obowiązki względem dziecka.

W literaturze za trwałą przeszkodę uważa się np. zaginięcie rodzica, wyjazd rodzica za granicę z zamiarem stałego pobytu czy skazanie na wieloletnią karę pozbawienia wolności, tj. do czasu gdy dziecko będzie pełnoletnie.

Inną przesłanką pozbawienia władzy rodzicielskiej może być sytuacja, w której rodzice nadużywają władzy rodzicielskiej lub w sposób rażący zaniedbują swoje obowiązki względem dziecka.

W przypadku zawieszenia władzy rodzicielskiej, Kodeks rodzinny i opiekuńczy w art. 110 § 1 mówi z kolei o przeszkodzie przemijającej, czyli takiej, która wprawdzie również wyłącza możliwość realnego wykonywania władzy rodzicielskiej w określonym czasie, ale jej charakter jest przemijający.

Poza tym wystąpienie takiej przeszkody nie od razu obliguje sąd do orzeczenia zawieszenia władzy rodzicielskiej, co niewątpliwie wynika ze zwrotu jaki ustawodawca zawarł we wspomnianym artykule, gdzie czytamy: sąd opiekuńczy może orzec o jej zawieszeniu.

Wreszcie jest to przeszkoda, co do której czas trwania można potencjalnie przewidzieć i co ważne jest ona niezawiniona, bowiem spowodowana np. pobylem rodzica

w szpitalu lub jego krótkotrwałym wyjazdem za granicę. Przyjmuje się, że jest to przeszkoda, która ustanie przed osiągnięciem przez dziecko pełnoletności.

W związku z tym uważam, że w niniejszych sprawach tylko zupeł-

ne pozbawienie władzy rodzicielskiej wyłącza drugiego z rodziców z udziału w postępowaniu.

W przeciwnym razie rodzic winien albo wyrazić zgodę na zmianę imienia/nazwiska małoletniego dziecka - podobnie jak to ma miejsce w przypadku gdy jego władza rodzicielska została ograniczona, albo należy dołączyć postanowienie sądu opiekuńczego, zezwalające rodzicowi sprawującemu pieczę nad dzieckiem na wystąpienie do właściwych organów administracyjnych o zmianę jego imienia/nazwiska.

Sądzę, że taki był również zamysł samego ustawodawcy, skoro w omawianym art. 8 ust. 2 enumeratywnie wymienił - zgoda drugiego z rodziców nie jest wymagana, jeżeli nie ma on pełnej zdolności do czynności prawnych, nie żyje lub nie jest znany albo jeżeli w stosunku do rodzica został zastosowany najsurowszy środek, jakim jest właśnie zupełne pozbawienie władzy rodzicielskiej.

Katalog przesłanek jest zatem zamknięty i nie powinien budzić wątpliwości interpretacyjnych.

Na marginesie należy zauważyć, iż z tym samym katalogiem przesłanek mieliśmy do czynienia na gruncie art. 5 ust. 2 poprzedniej ustawy z dnia 15 listopada 1956r. o zmianie imion i nazwisk (tekst jednolity: Dz. U. z 2005r. Nr 233, poz. 1992 ze zm.)

Pomimo to, ustawodawca uchwalając obecnie obowiązującą ustawę nie uznał za konieczne, aby „rozszerzyć” i doprecyzować katalog wspomnianych przesłanek. Nie wzięto również pod uwagę treści art. 94 § 1 k.r.o. z którego wynika, że jeżeli jedno z rodziców zostało pozbawione władzy rodzicielskiej albo gdy jego władza rodzicielska uległa zawieszeniu - władza rodzicielska przysługuje drugiemu z rodziców.

W tym miejscu należy także wspomnieć, że z podobnym katalogiem przesłanek mamy do czynienia na gruncie art. 119 § 1 k.r.o. określającym przypadki,

w których biologiczni rodzice dziecka nie muszą wyrażać zgody na jego przysposobienie.

Mianowicie zgoda rodziców przysposobianego nie jest wymagana jeżeli zostali oni pozbawieni władzy rodzicielskiej lub są nieznani albo porozumienie z nimi napotyka trudne do przewyżnienia przeszkody.

W doktrynie wyraźnie zaznaczono, iż zgoda rodziców na przysposobienie nie jest wymagana przede wszystkim wtedy, gdy rodzice zostali tej władzy pozbawieni w rozumieniu art. 111 k.r.o.

Tym samym inne orzeczenia sądu dotyczące władzy rodzicielskiej, tj. jej zawieszenie lub ograniczenie nie wyłączają konieczności uzyskania zgody rodziców na przysposobienie.

Władza rodzicielska w wyroku dotyczącym sądowego ustalenia ojcostwa

Przedmiotem niniejszych rozważań będzie analiza treści art. 93 § 2 k.r.o. przed i po wejściu w życie w dniu 13 czerwca 2009r. przepisów ustawy z dnia 6 listopada 2008r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z dnia 2008r. Nr 220, poz. 1431) oraz analiza skutków, jakie on tym samym wywołuje.

Zdarza się w codziennej praktyce kierownika urzędu stanu cywilnego, że matka małoletniego dziecka wnioskuje o zmianę jego imienia/nazwiska przedkłada wyrok sądowy dotyczący ustalenia ojcostwa, w którym brak wyraźnego

stwierdzenia czy władza rodzicielska została przyznana ojcu dziecka czy też nie.

W takiej sytuacji kierownik usc. w celu uniknięcia ewentualnych wątpliwości, powinien zwrócić uwagę na datę wydania wyroku oraz na jego treść.

I tak do dnia 12 czerwca 2009r. obowiązywał artykuł w poniższym brzmieniu:

„Jednakże w razie sądowego ustalenia ojcostwa władza rodzicielska przysługuje ojcu tylko wtedy, gdy przyzna mu ją sąd w wyroku ustalającym pochodzenie dziecka. Sąd opiekuńczy może ojcu przyznać władzę rodzicielską także po ustaleniu ojcostwa.”

Wynikało z niego zatem, iż władza rodzicielska przysługiwała ojcu tylko wtedy, jeżeli przyznał mu ją sąd w wyroku ustalającym ojcostwo. W przeciwnym bowiem razie, jeżeli brak było wyraźnego rozstrzygnięcia co do przyznania władzy rodzicielskiej ojcu, każdorazowo należało przyjąć, iż władza taka mu nie przysługuje.

W doktrynie jednak podnoszone były głosy, aby mimo wszystko w przedmiotowym wyroku takie zastrzeżenie co do przyznania lub nie władzy rodzicielskiej ojcu dziecka uwzględniać. Powoływano się przy tym na Wytyczne SN z 6 grudnia 1952r. w którym stwierdzono, iż forma orzeczenia o władzy rodzicielskiej zawartego w wyroku ustalającym ojcostwo powinna być zdecydowana i wyraźnie określająca fakt przyznania lub nie przyznania ojcu władzy rodzicielskiej.

W praktyce natomiast jak można zauważyć, sądy stosunkowo często orzekały dość liberalnie nie uwzględniając w wyroku „wzmianki” o władzy rodzicielskiej, co niejednokrotnie budziło uzasadnione wątpliwości u kierownika urzędu stanu cywilnego czy wyrok taki może być podstawą wyłączenia ojca z postępowania.

Dodatkowo jak wspomniano wyżej, władza rodzicielska mogła być

przyznana ojcu dziecka również po ustaleniu ojcostwa. A więc po wydaniu wyroku ustalającego ojcostwo mogło toczyć się kolejne postępowanie w przedmiocie przyznania władzy rodzicielskiej ojcu dziecka.

Dlatego moim zdaniem w celu uniknięcia niejasności w sytuacji, w której matka dziecka dołącza do podania o zmianę imienia/nazwiska wyrok dotyczący sądowego ustalenia ojcostwa (tj. wydany przed dniem 13 czerwca 2009r.), a w treści wyroku będzie brak rozstrzygnięcia, co do przyznania władzy rodzicielskiej ojcu - powinno być wzięte oświadczenie od matki dziecka (złożone pod odpowiedzialnością karną), że po wydaniu ww wyroku nie toczyła się odrębna sprawa o przyznanie tej władzy rodzicielskiej ojcu.

Jak można również zauważyć ówczesna instytucja sądowego ustalenia ojcostwa stwarzała wysoce niedogodną sytuację dla ojca dziecka, ponieważ nie był on traktowany na równi z matką dziecka. W konsekwencji to sąd rozstrzygał

każdorazowo czy i kiedy przyznać tę władzę ojcu.

Stąd niewątpliwie odmiennie powyższa kwestia została uregulowana w obecnym stanie prawnym, gdzie pozycja rodziców została wyraźnie zrównana.

Od dnia 13 czerwca 2009r. art. 93 § 2 k.r.o. brzmi bowiem następująco: „Jeżeli wymaga tego dobro dziecka, sąd w wyroku ustalającym pochodzenie dziecka może orzec o zawieszeniu, ograniczeniu lub pozbawieniu władzy rodzicielskiej jednego lub obojga rodziców. Przepisy art. 107 i art. 109 – 111 stosuje się odpowiednio.”

Dokładna analiza cytowanego przepisu prowadzi do następującej konstatacji: sformułowanie „wyrok ustalający pochodzenie dziecka” oznacza po pierwsze, iż § 2 dotyczy odtąd nie tylko sądowego ustalenia ojcostwa, jak miało to miejsce poprzednio, ale także sądowego ustalenia macierzyństwa. Po drugie i co najważniejsze - władza rodzicielska przysługuje ojcu lub matce (ex lege)

z mocy prawa, tj. od razu z chwilą wydania wyroku ustalającego pochodzenie dziecka.

Natomiast uprawnienie sądu obejmuje w związku z tym jedynie możliwość orzeczenia w przedmiotowym wyroku o ograniczeniu, zawieszeniu lub pozbawieniu władzy rodzicielskiej pod warunkiem, że będzie to zgodne ze słusznym interesem dziecka.

Tak więc brak takiego rozstrzygnięcia powoduje, że matka lub ojciec uzyska władzę rodzicielską w pełnym zakresie.

Anita Zych

**Z-ca Kierownika USC w Krakowie
st. ds. zmiany imienia i nazwiska¹**

¹ Autorka przy opracowaniu niniejszego artykułu korzystała z Komentarza do Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego pod redakcją Krzysztofa Pietrzykowskiego, 2 wydanie, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010 oraz z opracowania: System Prawa Prywatnego, Tom 12, Prawo rodzinne i opiekuńcze Wydawnictwa C. H. Beck – Instytut Nauk Prawnych PAN, Warszawa 2003.

PRAWO PRYWATNE MIĘDZYNARODOWE

Krystyna Gładych

Z dniem 15 maja 2011r. weszła w życie ustawa z dnia 4 lutego 2011r. Prawo prywatne międzynarodowe, opublikowana w Dzienniku Ustaw Nr 80 z dnia 15 kwietnia 2011r, pod pozycją Nr 422.

Zobaczmy zatem jakie uregulowania prawne wniosła ta ustawa dla kierowników urzędów stanu cywilnego, odmiennie od ustawy z dnia 12 listopada 1965r. Prawo prywatne międzynarodowe (Dz. U Nr 46, poz. 290 ze zm.).

Rozdział 1 Przepisy ogólne

Ustawa z dnia 4 lutego 2011r. Prawo prywatne międzynarodowe reguluje właściwość prawa dla stosunków z zakresu prawa prywatnego związanych z więcej niż jednym państwem (art.1).

Jeżeli ustawa przewiduje właściwość prawa ojczystego, obywatel polski podlega prawu polskiemu, chociażby prawo innego państwa uznawało go za swojego obywatela, a cudzoziemiec mający obywatelstwo kilku państw podlega, jako prawu ojczystemu tego państwa z którym najściślej jest związany (art. 2 ust. 1 i 2).

W praktyce oznacza to, że jeżeli cudzoziemiec pragnący zawrzeć małżeństwo w Polsce okaże kierownikowi kilka paszportów, każdy wystawiony przez władze innego państwa musi się określić, z którym państwem jest najściślej związany i wówczas władze tego państwa mają mu wystawić zaświadczenie o zdolności prawnej do zawarcia związku małżeńskiego. Odpis aktu urodzenia wystawia urząd stanu cywilnego tego państwa w okręgu którego cudzoziemiec się urodził.

Jeżeli ustawa przewiduje właściwość prawa ojczystego, a obywatelstwa danej osoby nie można ustalić – stosuje się prawo państwa, w którym znajduje się miejsce zamieszkania a w przypadku jego braku – prawo państwa zwykłego pobytu (art. 3 ust. 1).

Prawa obcego nie stosuje się, jeżeli jego stosowanie miałyby skutki sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej (art. 7). Takim przypadkiem nie stosowania prawa obcego w Rzeczypospolitej Polskiej będzie zawarcie małżeństwa pomiędzy cudzoziemcem a obywatelem polskim w sytuacji, gdy obywatelka polska będzie np. drugą czy trzecią żoną muzułmanina. W świetle prawa państwa cudzoziemca, małżeństwo zostało prawnie zawarte, a w świetle prawa polskiego nie można uznać tego małżeństwa, ponieważ uznanie tego związku małżeńskiego w Polsce usankcjonowałoby bigamię, która jest prawnie zakazana. Przed przyjęciem wniosku o wpisanie takiego aktu małżeństwa do polskich ksiąg stanu cywilnego, należałoby poinformować obywatelkę polską aby wystąpiła do sądu polskiego o stwierdzenie istnienia bądź nie istnienia małżeństwa w świetle prawa polskiego.

Jeżeli nie można ustalić okoliczności, od których zależy właściwość prawa, stosuje się prawo związane z danym stosunkiem prawnym (art.10 ust. 1). Jeżeli nie można stwierdzić w rozsądnym terminie treści właściwego prawa obcego, stosuje się prawo polskie (art. 10 ust. 2). Analizując zapis art. 10 ustawy można się zastanawiać jaki termin ustawodawca miał na myśli określając termin za „rozsądny”. W urzędzie stanu cywilnego z pewnością będzie to termin do 30 dni, ponieważ w tym terminie należy załatwić sprawę. Nie ma podstawy do zawieszania postępowania z tego tytułu, że szukamy przepisów prawa obcego ani też wydłużania terminu załatwiania sprawy do 2 miesięcy.

W części przepisów ogólnych ustawy z dnia 4 lutego 2011r. ustawa powyższa nie różni się zasadniczo od ustawy z dnia 12 listopada 1965r. Prawo prywatne międzynarodowe.

Rozdział 2
Osoby fizyczne

Zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych osoby fizycznej podlega jej prawu ojczystemu (art. 11 ust. 1). Ubezważnowolnienie podlega prawu ojczystemu osoby fizycznej, której ono dotyczy. Jeżeli o ubezważnowolnieniu cudzoziemca orzeka sąd polski, stosuje się prawo polskie (art. 13).

Do uznania osoby fizycznej za zmarłą albo stwierdzenia jej zgonu stosuje się prawo ojczyste. Jeżeli powyższe postępowanie dotyczy cudzoziemca i w tej sprawie orzeka sąd polski – stosuje się prawo polskie (art. 14).

Imię i nazwisko osoby fizycznej podlega jej prawu ojczystemu (art. 15 ust. 1).

Do nabycia albo zmiany nazwiska stosuje się prawo właściwe do oceny skutków zdarzenia, a wybór nazwiska przy zawarciu lub rozwiązaniu małżeństwa podlega prawu ojczystemu każdego z małżonków (art. 15 ust. 2).

Z powyższego zapisu wynika, że np. przy przysposobieniu nazwisko dziecka przysposobionego będzie wynikało z prawa państwa, w którym czynność została dokonana i wcale nie musi być to nazwisko, jakie przysługiwałoby dziecku przysposobionemu przed sądem polskim czyli nazwisko przysposabiającego (art. 122 § 1 Kriop) lub nazwisko złożone z nazwiska dotychczasowego i nazwiska przysposabiającego (art. 122 § 2 Kriop).

Tylko przy wyborze nazwiska przy zawarciu lub rozwiązaniu małżeństwa stosuje się wybór nazwiska zgodnie z prawem ojczystem każdego z małżonków. Zapis dotyczący nazwisk małżonków przy zawieraniu małżeństwa, jeżeli jeden z małżonków lub obydwój sę cudzoziemcami, nakłada na kierownika urzędu stanu cywilnego obowiązek zapytania jakie nazwiska przysługują im po zawarciu małżeństwa zgodnie z ich prawem ojczystem. Chodzi bowiem o to aby nie dopuścić do sytuacji gdy np. kobieta Hiszpanka dokona wyboru nazwiska męża, jako nazwiska noszonego po zawarciu małżeństwa, co będzie skutkowało taką sytuacją, że w Hiszpanii pod tym nazwiskiem będzie uznawana jako siostra obywatela polskiego a nie jego żona. Zgodnie bowiem z prawem hiszpańskim, małżonkowie po zawarciu małżeństwa pozostają przy swoich nazwiskach rodowych, a dzieci noszą nazwisko składające się z nazwiska ojca i nazwiska matki.

Rozdział 3
Osoby prawne i inne jednostki organizacyjne

Rozdział ten w naszych rozważaniach pomijamy ponieważ przy dokonywaniu czynności z zakresu Kodeksu rodzinnego i Prawa o aktach stanu cywilnego w urzędach stanu cywilnego mamy do czynienia wyłącznie z osobami fizycznymi.

Rozdział 4
Przedstawicielstwo

Przedstawicielstwo ustawowe podlega prawu właściwemu dla stosunku prawnego, z którego wynika umocowanie do reprezentowania (art. 22).

Pełnomocnictwo podlega prawu wybranemu przez mocodawcę, a gdy mocodawca nie wybrał takiego prawa decyduje prawo: państwa, siedziby pełnomocnika, w której on stale działa, albo państwa, w którym pełnomocnik rzeczywiście działał, reprezentując mocodawcę lub w którym wedle woli mocodawcy powinien działać (art.23).

Rozdział 5
Dokonanie czynności prawnej i jej forma

Forma czynności prawnej podlega prawu właściwemu dla tej czynności. Wystarczy jednak zachowanie formy przewidzianej przez prawo państwa, w którym czynność zostaje dokonana (art. 25 ust. 1).

Identyczny zapis zawierał art. 12 ustawy z dnia 12 listopada 1965r. Prawo prywatne międzynarodowe.

Rozdział 6
Przedawnienie roszczeń i inne instytucje związane z upływem czasu

Rozdział 7
Zobowiązania

Rozdział 8
Umowa o arbitraż

Rozdział 9
Własność i inne prawa rzeczowe

Rozdział 10
Własność intelektualna

Powyższe rozdziały pomijam w omawianiu, bo nie dotyczą spraw z zakresu rejestracji stanu cywilnego.

Rozdział 11
Sprawy małżeńskie

O możliwości zawarcia małżeństwa rozstrzyga w stosunku do każdej ze stron jej prawo ojczyste z chwili zawarcia małżeństwa (art. 48).

Forma zawarcia małżeństwa podlega prawu państwa, w którym jest ono zawierane.

Jeżeli małżeństwo jest zawierane poza granicami Polski, wystarczy zachowanie formy wymaganej przez prawo ojczyste obojga małżonków lub przez wspólne prawo miejsca

zamieszkania lub zwykłego pobytu z chwili zawarcia małżeństwa (art.49).

Rozwiązanie małżeństwa podlega wspólnemu prawu ojczyzemu małżonków z chwili żądania rozwiązania małżeństwa. W przypadku braku tego prawa stosuje się prawo państwa, w którym małżonkowie mają wspólne miejsce zamieszkania, a gdy takiego nie mają – prawo państwa miejsca wspólnego pobytu, jeżeli jedno z nich ma w nim nadal miejsce zwykłego pobytu (art. 54). Podobne zapisy zawierała ustawa z dnia 12 listopada 1965r. w artykułach 14, 15, 16 i 18.

Rozdział 12 Stosunki między rodzicami a dzieckiem

Ustalenie i zaprzeczenie pochodzenia dziecka podlega prawu ojczyzemu dziecka z chwili jego urodzenia. Jeżeli prawo ojczyzemu dziecka z chwili jego urodzenia nie przewiduje sądowego ustalenia ojcostwa, stosuje się prawo ojczyzemu dziecka z chwili ustalenia pochodzenia dziecka.

Uznanie dziecka podlega prawu ojczyzemu dziecka z chwili jego uznania. Jeżeli prawo nie przewiduje uznania dziecka, stosuje się prawo z chwili urodzenia dziecka, jeśli to prawo uznanie przewiduje. Uznanie dziecka poczętego lecz nienarodzonego podlega prawu ojczyzemu matki z chwili uznania (art.55). Podobne zasady były zawarte w art. 19 i 21 ustawy z dnia 12 listopada 1965r.

Rozdział 13 Przysposobienie

Przysposobienie podlega prawu ojczyzemu przysposabiającego. Jeżeli dziecko jest przysposobiane przez małżonków, właściwym prawem jest ich wspólne prawo ojczyzemu, w przypadku braku takiego prawa, właściwym jest prawo państwa, w którym mają miejsce zwykłego pobytu, a w przypadku braku miejsca zwykłego pobytu, prawo państwa, z którym małżonkowie są wspólnie najściślej związani (art. 57). Przysposobienie nie może nastąpić bez zachowania przepisów przysposobianego dot. jego zgody, zgody przedstawiciela ustawowego, zezwolenia właściwego organu państwowego a także ograniczeń przysposobienia związanych z zamianą miejsca obecnego zamieszkania na zamieszkanie w innym państwie (art.58).

W uprzedniej ustawie sprawy przysposobienia uregulowane były w art. 22.

Rozdział 14 Opieka i kuratela

Rozdział 15 Obowiązki alimentacyjne

Rozdział 16 Sprawy spadkowe

Nie omawiam tych przepisów jako nie związanych z rejestracją stanu cywilnego.

Rozdział 17 Inne stosunki prawne

W razie braku wskazania prawa właściwego w niniejszej ustawie, przepisach szczególnych, obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej, ratyfikowanych umowach międzynarodowych i Prawie Unii Europejskiej, w stosunku do objętego zakresem niniejszej ustawy należy stosować prawo państwa, z którym stosunek ten jest najściślej związany (art.67).

Jest to nowe rozwiązane wskazujące na prawo właściwe do stosowania. Ustawą poprzedzającą tę ustawę takiego zapisu nie zawierała.

Rozdział 18 Zmiany w przepisach obowiązujących

Zmiany w przepisach obowiązujących zostały zawarte od artykułu 69 do art. 79. Pośród ustaw podlegających zmianie nie ma ustaw związanych z pracą kierownika urzędu stanu cywilnego.

Rozdział 19 Przepisy końcowe

Traci moc ustawa z dnia 12 listopada 1965r. Prawo prywatne międzynarodowe, z wyjątkiem przepisów dotyczących zobowiązań alimentacyjnych, które pozostają w mocy do dnia 17 czerwca 2011r.

Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art.63, który wchodzi w życie z dniem 18 czerwca 2011r.

W podsumowaniu porównań ustawy z dnia 12 listopada 1965r. Prawo prywatne międzynarodowe (Dz. U Nr 46, poz. 290 ze zm.) i ustawy z dnia 4 lutego 2011r. Prawo prywatne międzynarodowe (DZ. U Nr 80, poz.432), w części zapisów dotyczących pracy kierownika urzędu stanu cywilnego należy stwierdzić że zapisy tych ustaw są zbieżne.

Tylko w sytuacji nazwisk i imion ustawa z dnia 4 lutego 2011r. w sposób szczególnie podkreśla, że imię i nazwisko osoby fizycznej podlega jej prawu ojczyzemu (art.15 ust.1), a wybór nazwiska przy zawarciu lub rozwiązaniu małżeństwa podlega prawu ojczyzemu każdego z małżonków (art. 15 ust. 2, zdanie drugie).

Zapis art. 15 Prawa prywatnego międzynarodowego powoduje, że zmieni się podstawa prawna naniesienia wzmianki dodatkowej do aktu małżeństwa w sytuacji gdy zagraniczny akt stanu cywilnego wpisywany do polskich ksiąg stanu cywilnego nie zawiera informacji jakie nazwiska będą nosić po zawarciu małżeństwa małżonkowie i dzieci zrodzone z tego małżeństwa.

Pod rządami ustawy z dnia 12 listopada 1965r. podstawą wzmianki dodatkowej o nazwiskach był art. 17 § 3 (W braku wspólnego prawa ojczyzemu małżonków prawem właściwym jest prawo państwa, w którym oboje małżonkowie mają miejsce zamieszkania, a gdy małżonkowie nie mają miejsca zamieszkania w tym samym państwie właściwe jest prawo polskie).

Pod rządami obecnie obowiązującej ustawy, która nie uzależnia wyboru nazwiska noszonego po zawarciu małżeństwa od prawa państwa, w którym małżonkowie zamieszkują - jeżeli małżeństwo zostało zawarte pomiędzy obywatelem polskim, a cudzoziemcem - podstawą naniesienia wzmianki będzie art. 25 § 2 i art. 88 Kriop (w stosunku do obywatela polskiego) oraz art. 15 ust. 2 Ppm (w stosunku do cudzoziemca).

Pozostaje w mocy art. 62 ust. 3 ustawy z dnia 29 września 1986r. Prawo o aktach stanu cywilnego (tj, Dz. U z 2004r. Nr 161, poz. 1688 ze zm.), dający możliwość złożenia oświadczenia o nazwisku noszonym po zawarciu małżeństwa obywatelowi polskiemu wraz z wnioskiem o wpisanie aktu małżeństwa do polskiej księgi małżeństw, z tym że na wniosku tym cudzoziemiec powinien dopisać, że zgodnie z prawem ojczyzemu, po zawarciu małżeństwa przysługuje mi nazwisko.....
Taki zapis na wniosku o transkrypcję aktu małżeństwa nie będzie przyjęciem oświadczenia od cudzoziemca o nazwisku noszonym po zawarciu małżeństwa przez kierownika urzędu stanu cywilnego (bo takiego oświadczenia od cudzoziemca w trybie art. 62 ust.3 prosc kierownik usc przyjąć nie może), a jedynie informacją o tym jakie nazwisko przysługuje cudzoziemcowi po zawarciu małżeństwa zgodnie z jego prawem ojczyzemu.

Krystyna Gładych

GDY AKT MAŁŻEŃSTWA SPORZĄDZONO Z NARUSZENIEM WŁAŚCIWOŚCI MIEJSCOWEJ ...

■ Ewa Maciak, Halina Okulewicz

Prawodawstwo polskie przewiduje możliwość zawarcia związku małżeńskiego przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego jak i przed osobą duchowną ze skutkiem cywilnym.

Ta ostatnia forma wiąże się z udziałem zarówno duchownego jak i kierownika urzędu stanu cywilnego i wymaga zwrócenia szczególnej uwagi na procedurę sporządzania dokumentów.

Zgodnie z art. 12 ust.3 ustawy z dnia 29 września 1986 roku Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz.U. z 2004 r. Nr 161, poz.1688 z późn. zm.) „akt małżeństwa zawartego w sposób określony w art. 1 § 2 i 3 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego sporządza się w urzędzie stanu cywilnego właściwym ze względu na miejsce zawarcia małżeństwa.” Treść tego artykułu wyznacza właściwość miejscową do sporządzenia aktu małżeństwa, zawartego przed duchownym ze skutkami cywilnymi, który często potocznie określany jest mianem małżeństwa „konkordatowego”.

W celu zawarcia związku małżeńskiego „konkordatowego” kierownik urzędu stanu cywilnego przyjmuje od nupturientów stosowne dokumenty, określone w art. 54 prawa o asc i wystawia zaświadczenie stwierdzające brak okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa oraz treść i datę złożonych przed nim oświadczeń w sprawie nazwisk przyszłych małżonków i ich dzieci zgodnie z art. 4¹ § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (Dz.U z 1964 r. Nr 9, poz.59 z późn.zm.). Zaświadczenie to wydaje

kierownik urzędu stanu cywilnego miejsca zamieszkania jednej z osób zamierzających zawrzeć małżeństwo według art.12 ust. 2 ustawy prawo o asc. Dokument ten nupturienti przedkładają duchownemu kościoła , gdzie będzie zawierany związek małżeński.

Obowiązek duchownego po przyjęciu oświadczeń, wyrażających wolę jednoczesnego zawarcia małżeństwa podlegającego prawu polskiemu, polega na tym, że niezwłocznie po jego zawarciu sporządza on drugą stronę zaświadczenia. Zaświadczenie sporządza się na drugiej stronie tego samego egzemplarza, co zaświadczenie wystawione przez kierownika urzędu stanu cywilnego. Stronę wypełnioną przez duchownego podpisują małżonkowie, duchowny i dwaj pełnoletni świadkowie.

Zaświadczenie, o którym mowa w art.8 § 2 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego wraz z zaświadczeniem sporządzonym przez kierownika urzędu stanu cywilnego na podstawie art.4¹ § 1 w/w ustawy, duchowny przekazuje do urzędu stanu cywilnego przed upływem pięciu dni od dnia zawarcia małżeństwa. Zachowanie pięciodniowego terminu warunkuje sporządzenie aktu małżeństwa w urzędzie stanu cywilnego.

Kierownik urzędu stanu cywilnego na podstawie tego zaświadczenia sporządza niezwłocznie akt małżeństwa.

Zgodnie z art. 61 a ust. 2 ustawy prawo o asc, akt małżeństwa sporządza się niezwłocznie, nie później niż w następnym dniu roboczym po

dniu, w którym do urzędu stanu cywilnego nadeszły stosowne dokumenty od duchownego.

Tak w wielkim skrócie można by przedstawić procedurę na potrzeby tegoż artykułu.

Tak jak w każdej pracy tak i w tym przypadku trudno ustrzec się uchybień. Najczęściej spotykanym błędem jest naruszenie terminu dostarczenia zaświadczenia przez duchownego do urzędu stanu cywilnego, ale zdarza się też, że zostaje naruszona właściwość miejscowa kierownika urzędu stanu cywilnego sporządzającego akt małżeństwa. Wynika to z faktu, że dla części nupturientów niezwykle istotne jest zawarcie małżeństwa w określonej miejscowości bądź wybranej świątyni lub też celebrowanie uroczystości przez określonego duchownego. Pod uwagę brane są przez nowożeńców takie czynniki jak: związki rodzinne, określona oprawa uroczystości ślubnej i sposób jej celebracji. Stąd też zdarza się w praktyce, iż proboszczowie jednych parafii jeżdżą do kościołów położonych na terenie innych parafii celem przyjęcia oświadczeń woli o zawarciu małżeństwa. Jest to przyczyną błędnego wypełnienia zaświadczenia i przedłożenia go w niewłaściwym urzędzie stanu cywilnego. Błąd polega na tym, że duchowny z kościoła znajdującego się w parafii położonej przykładowo na terenie danej gminy - udziela ślubu w kościele na terenie innej gminy - lecz wpisuje omyłkowo w zaświadczeniu jako miejsce zawarcia małżeństwa nazwę kościoła i miejscowości, w której jest pro-

boszczem, a nie miejsca, w którym doszło do przyjęcia oświadczeń woli o zawarciu małżeństwa.

W niniejszym artykule pragniemy właśnie skupić się na omówieniu sytuacji, w której doszło do naruszenia tej właściwości i na przedstawieniu drogi postępowania przyjętej przez jednego z kierowników urzędu stanu cywilnego. W naszej ocenie może to być pomocne w pracy kierowników usc. w sytuacji zaistnienia niżej opisanego przypadku. Otóż:

Oświadczenia woli o zawarciu związku małżeńskiego zostały złożone w kościele w gminie „S”, w którym ślubu udzielał duchowny, pełniący funkcję proboszcza w parafii w sąsiedniej gminie „B”. Wypełniając zaświadczenie duchowny wpisał, iż związek małżeński zawarty został w kościele, w którym jest proboszczem, tj. w miejscowości „B”. Zaświadczenie zostało dostarczone w ustawowo wy-

magowanym terminie do Urzędu Stanu Cywilnego w gminie „B”, gdzie na jego podstawie został sporządzony akt małżeństwa. Kilka dni później małżonkowie zgłosili się do Urzędu Stanu Cywilnego w miejscowości „S” po odpisy aktu małżeństwa, sądząc, że akt już został wpisany. Kierownik Urzędu Stanu Cywilnego po sprawdzeniu ustalił, że akt małżeństwa został sporządzony w USC w miejscowości „B”, gdyż zaświadczenie zostało tam dostarczone przez proboszcza.

Młodzi małżonkowie nie zgodzili się z zaistniałą sytuacją. Dla nich istotnym było miejsce zawarcia małżeństwa w miejscowości „S”, jak też wpisanie zgodnie z prawem miejsca sporządzenia aktu. Uzasadniali, że od początku ich zamiarem było zawarcie małżeństwa w świątyni w miejscowości „S”, o czym informowali kierownika usc. wystawiającego zaświadczenie o braku okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa. Ich zdaniem potwierdzili swoją wolę, wnosząc również stosowną opłatę skarbową na rzecz Urzędu w miejscowości „S”. Z udziałem małżonków oraz

duchownego, który przyjmował oświadczenia woli o zawarciu małżeństwa, sporządził i podpisał stosowne zaświadczenie, potwierdzono fakt wpisania aktu małżeństwa w niewłaściwym Urzędzie Stanu Cywilnego. W taki oto sposób naruszona została właściwość miejscowa organu do sporządzenia aktu małżeństwa. Kierownik Urzędu Stanu Cywilnego w miejscowości „B” nie skorzystał z drogi sądowej do unieważnienia aktu małżeństwa, sporządzonego w tym USC niezgod-

nie z właściwością miejscową lecz przekazał postanowieniem całość dokumentacji wg właściwości Kierownikowi USC w miejscowości „S” tj. tam gdzie był zawierany związek małżeński. W uzasadnieniu wskazał okoliczności będące powodem przekazania dokumentów, a także numer i datę sporządzenia aktu małżeństwa w księdze małżeństw w miejscowości „B”.

Sądzić należy, że takie postępowanie podyktowane było brakiem jednoznacznej regulacji prawnej co do tego, który z kierowników urzędu stanu cywilnego jest organem właściwym do wystąpienia z wnioskiem

o unieważnienie aktu małżeństwa. Wydaje się jednak, że tryb o przekazaniu sprawy do urzędu stanu cywilnego w gminie „S” przyjęty przez kierownika USC w „B” był pochopny, bowiem jako posiadacz wadliwego aktu małżeństwa to on powinien złożyć do sądu wnioski o jego unieważnienie, a dopiero po otrzymaniu postanowienia sądu, całość dokumentacji przeka-

zać do USC w „S” w celu sporządzenia aktu małżeństwa. Skoro jednak przyjął on taką drogę postępowania, to Kierownik USC w gminie „S” zmuszony był, po otrzymaniu postanowienia wszcząć zgodnie z art.61 § 4 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 roku - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U z 2000 r. Nr 98,poz.1071 z późn.zm.) postępowanie w sprawie wpisania aktu małżeństwa. Nie był jednakże pewny, jaki ma przyjąć tryb postępowania. Rozważeniu podlegały

dwa warianty załatwienia sprawy: pierwszy miałby dotyczyć sporządzenia drugiego aktu małżeństwa w USC w miejscowości „S”. Następstwem tego działania miałyby być wystąpienie do Wojewody w trybie art.29 prawa o asc z wnioskiem o unieważnienie jednego z dwóch aktów małżeństwa stwierdzających to samo zdarzenie, tj. unieważnienie aktu małżeństwa wpisanego w USC w miejscowości „B”. Wariant ten jako budzący w tej określonej sytuacji duże kontrowersje pod względem prawnym ostatecznie został odrzucony.

Drugi wariant dotyczył wystąpienia do sądu rejonowego z wnioskiem o unieważnienie aktu małżeństwa sporządzonego w USC w miejscowości „B” - biorąc pod uwagę art.30 pkt.2 prawa o asc, zgodnie z którym, akt stanu cywilnego unieważnia się, jeżeli uchybienia powstałe przy sporządzaniu aktu zmniejszają jego moc dowodową”.

Należy zauważyć, że niezachowanie właściwości miejscowej jest niewątpliwie uchybieniem powstałym przy sporządzaniu aktu małżeństwa. Potwierdza to, stanowisko zawarte w komentarzu do ustawy prawo o asc. (A.Czajkowska, E.Pachniewska, Prawo o asc, Komentarz, Orzecznictwo, Wzory pism, Wyd.IV, 2009r. Lexis-Nexis, str. 69)

W sprawach określonych w art. 30 pkt.2 prawa o asc orzeka sąd według art. 33 prawa o asc.

Obawy dotyczyły również tego, czy kierownik usc. w miejscowości „S” jest organem właściwym miejscowo do wystąpienia z takim wnioskiem do sądu. W konsekwencji przyjęto jednak, że poprawną opcją będzie wystąpienie Kierownika USC w gminie „S” - z urzędu - do właściwego sądu rejonowego z wnioskiem o unieważnienie aktu małżeństwa sporządzonego w Urzędzie Stanu Cywilnego w „B”, oraz zastąpienie go nowym aktem sporządzonym zgodnie z właściwością.

Tak sformułowany wniosek został przekazany do sądu. We wniosku dodatkowo wniesiono o rozpoznanie sprawy także pod nieobecność wnioskodawcy oraz o wyznaczenie terminu rozprawy możliwie najszybciej, ze względu na dobro stron. W uzasadnieniu wniosku zawarto wszystkie niezbędne informacje prawne i faktyczne niezbędne do wydania rozstrzygnięcia przez sąd. Do czasu wydania rozstrzygnięcia przez sąd, Kierownik Urzędu Stanu Cywilnego w „S” zawiesił postępowanie z urzędu w oparciu o art.97 §1 pkt. 4 Kodeksu postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2000 r. Nr 98,poz.1071 z późn. zm.) w sprawie wpisania do ksiąg stanu cywilnego aktu małżeństwa, uznając słusznie, iż rozstrzygnięcie sądu jest zagadnieniem wstępnym, niezbędnym do podjęcia decyzji w niniejszej sprawie.

Należy z uznaniem przyznać, iż stosunkowo szybko Sąd Rejonowy w „B” podjął sprawę. Sąd nie zakwestionował właściwości miejscowej wnioskodawcy do złożenia wniosku do sądu, czyli Kierownika USC w „S” czego się najbardziej obawiano. Sąd zgodnie z wnioskiem postanowił:

- *„unieważnić akt małżeństwa”
.....sporządzony w Urzędzie Stanu Cywilnego w „B”
w dniu..... za numerem.....
oraz zastąpić go nowym aktem
małżeństwa”.*

W postanowieniu sądu znalazły się dane, jakie wymagane były do sporządzenia aktu małżeństwa we właściwym usc tj. w Urzędzie Stanu Cywilnego w „S”:

- nazwisko i imię obojga małżonków,
- nazwisko rodowe,
- stan cywilny,
- data urodzenia,
- miejsce urodzenia,
- miejsce zamieszkania,
- dane dotyczące rodziców obu osób,
- dane dot. daty i miejsca zawar-

cia małżeństwa, gdzie w poz. miejsce, zawarcia małżeństwa wpisano miejscowość „S”,

- nazwisko noszone po zawarciu małżeństwa,
- nazwisko i imię świadków,
- podpisy osób zawierających małżeństwo i świadków.

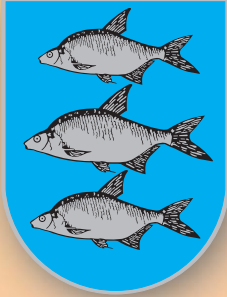
Warto zauważyć, iż zdarzenie stwierdzone unieważnionym aktem jest zgodne z prawdą, a jedynie sam akt zawierał uchybienia, które zmniejszały jego moc dowodową. Dlatego też sąd, unieważniając akt na podstawie art.30 pkt.2 ustawy prawo o asc, ustalił jednocześnie jego treść, kierując się art.32 pkt.1 w/w ustawy. Po otrzymaniu prawomocnego postanowienia Sądu podjęte zostały stosowne czynności zarówno ze strony Kierownika USC w gminie „B”, jak i Kierownika USC w gminie „S”. Zgodnie z art. 21 ust.1 i 2 ustawy prawo o asc, stanowiącym, że „jeżeli po sporządzeniu aktu stanu cywilnego nastąpią zdarzenia, które mają wpływ na jego treść lub ważność, zmiany z nich wynikające wpisuje się do aktu w formie wzmianki dodatkowej. Podstawę do wpisania wzmianki stanowią m.in. prawomocne orzeczenia sądów”.

Kierownik USC w miejscowości „B” na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego naniósł wzmiankę w akcie małżeństwa o jego unieważnieniu. Natomiast Kierownik USC w miejscowości „S” – po otrzymaniu postanowienia sądu, podjął zawieszony postępowanie i zakończył je sporządzeniem aktu małżeństwa. Z aktu tego wydane zostały stronom – ku ich zadowoleniu - odpisy aktu małżeństwa.

Podsumowując należy zauważyć, że przedstawiony przykład świadczy o tym, iż każde nawet istotne uchybienie można wyeliminować poprzez podjęcie właściwych działań, doprowadzając w konsekwencji sprawę do stanu zgodnego z prawem.

Ewa Maciak

Halina Okulewicz

GIŻYCKO

Kontakt

11-500 Giżycko, al.1 Maja 14
tel. 87 7324 156, faks 87 428 59 31
e-mail: usc@gizycko.pl
www.gizycko.pl

Sala ślubów

GIŻYCKO

Województwo warmińsko-mazurskie

Kod terytorialny 2806011

liczba mieszkańców miasta 29684

Powierzchnia miasta 14 km²

Giżycko to największe miasto na szlaku Wielkich Jezior Mazurskich, leżące na wąskim przesmyku pomiędzy jeziorami Niegocin i Kisajno. To niewątpliwie atrakcyjne położenie miało wpływ na nadanie Giżycku w 1612 roku praw miejskich.

Obecnie 30-tysięczne Giżycko jest głównym i nowoczesnym ośrodkiem wczasowo-turystycznym Krainy Wielkich Jezior Mazurskich. Przyroda olśniewa swym bogactwem, a czysta woda i zdrowe powietrze są zachętą do spędzenia tu wolnych chwil.

400-letnie już prawie Giżycko stanowi bazę wypadową do najciekawszych miejsc regionu. Będąc w Giżycku warto obejrzeć skrzydło zamku krzyżackiego z XIV w., pospacerować ulicą Pionierską powstałą na przełomie XIX i XX w. czy zwiedzić XIX-wieczny kościół ewangelicki. Dużą atrakcją jest most obrotowy na Kanale Giżyckim - ciekawy obiekt z 1860 r., jedyny tego typu w Polsce i jeden z dwóch w Europie. Charakterystycznym i z daleka widocznym punktem miasta jest Wieża Ciśnień z końca XIXw. Odrestaurowana stanowi dziś najlepszy punkt widokowy miasta. Niewątpliwie największą i bardzo oryginalną atrakcją jest Twierdza Boyen - jeden z najlepiej zachowanych zabytków architektury obronnej XIX w. w Polsce.

Dzięki wyjątkowo dogodnym warunkom do uprawiania żeglarstwa, wielu wodnym przystaniom i cyklicznym imprezom regatowym oraz nowoczesnemu, nowo otwartemu portowi Ekomarina, Giżycko określane jest mianem Wodniackiej Stolicy Polski. Otaczające tereny to wymarzone miejsca do uprawiania wszelkich form aktywnej turystyki.

Piękno Mazur dostrzega cały świat. Wielkie Jeziora Mazurskie pretendują do miana jednego ze światowych 7.Cudów Natury („New 7 Wonders of Nature“) w międzynarodowym konkursie szwajcarskiej fundacji New7Wonders. Pokonując 261. miejsc na całym świecie, Mazury jako jedyny przedstawiciel Polski dostał się do finału i grona 28. najpiękniejszych miejsc na świecie.

Urząd Stanu Cywilnego w Giżycku mieści się w prawym skrzydle zabytkowego ratusza, na parterze. Swoim działaniem obejmuje miasto i gminę, a ze względu na lokalizację szpitala obsługuje w zakresie urodzeń i zgonów cały powiat giżycki oraz częściowo węgorzewski, gołdapski, mrągowski i piski tj. ok. 90 tysięcy mieszkańców.

W USC w Giżycku zatrudnione są 2 osoby. Kierownikiem USC jest Iwona Wojciulewicz, zastępcą kierownika – Danuta Tomaszewska.

W archiwum USC znajdują się księgi urodzeń, małżeństw i zgonów od roku 1939.

Rocznie sporządza się około:

- 800 aktów urodzeń,
- 270 aktów małżeństw,
- 470 aktów zgonów.

Ponadto z ksiąg stanu cywilnego wydaje się około 9 tysięcy odpisów i zaświadczeń oraz około 200 decyzji. Kilka razy w roku organizowane są uroczystości wręczenia medali „Za Długoletnie Pożycie Małżeńskie”.

Od marca 2001r. Urząd Stanu Cywilnego w Giżycku korzysta z programu komputerowego do rejestracji stanu cywilnego firmy TECHNIKA IT SA z Gliwic.

W sierpniu 2004r. Urząd Miejski w Giżycku uzyskał certyfikat Systemu Zarządzania Jakością i spełnia wymagania normy PN-EN ISO 9001:2009.

Sala ślubów

Platforma Usług Stanu Cywilnego

portal z życia wzięty

Portal PLUSC udostępnia bezpłatne porady jak załatwiać w urzędzie sprawy dotyczące zdarzeń życiowych

Urodzenia • Małżeństwa • Zgony • Inne

www.usc.pl